

IN ZICHT

ONDERNEMEN IN DE
PROVINCIE ANTWERPEN
HERFST 2018

De Kanaalkant heruitgevonden

**FIETSEN OP
BEDRIJVENTERREINEN**

**NAAR EEN NIEUW
RUIMTELIJK BELEID**

RUIMTE VOOR BEDRIJVGICHEID

Colofon

Halfjaarlijks magazine

nr. 3, september 2018 – maart 2019

Druk: Antilope De Bie Printing, Duffel

Coördinatie, redactie en lay-out:

Cypres nv, Leuven

Fotografie: Britt Guns, Arne De Gryse,

Jesse Willems en Thomas Geuens

V.u.: Paul Hendrickx, directeur marketing

en communicatie, provincie Antwerpen

InZicht is een uitgave van

Provincie Antwerpen

Desguinlei 100

2018 Antwerpen

03 240 50 11

info@provincieantwerpen.be

www.provincieantwerpen.be

In- en uitschrijven

U krijgt dit magazine niet op eigen naam toegestuurd maar wil graag abonnee worden?

Of bent u wel abonnee maar wenst u dit magazine liever niet meer te ontvangen?

Surf naar www.provincieantwerpen.be en zoek op InZicht.

Vragen of suggesties

Hebt u vragen bij artikels of suggesties voor nieuwe onderwerpen, contacteer ons dan via inzicht@provincieantwerpen.be.

**Provincie
Antwerpen**

**Baanwinkels en
gemeenten op één lijn**

“De Kanaalkant moet een sterk merk worden”

Na de haven van Antwerpen is de Kanaalkant aan het Albertkanaal het grootste bedrijventerrein van de provincie. De opwaardering van deze 400 hectare bedrijvigheid biedt kansen om werken en wonen beter op elkaar af te stemmen én de mobiliteit aan te pakken.

Hans Maes, de nieuwe gebieds-
manager van de Kanaalkant

20

**Groene make-over voor
oud bedrijventerrein**

"Waarom geen sportcentrum of landbouw bovenop een bedrijfsgebouw?"

Het ontwerp van de Nota Ruimte van de provincie Antwerpen schetst een nieuw ruimtelijk beleid. Bedrijven kunnen zeker nog groeien, maar op andere manieren dan vroeger. Verweving, hergebruik, verdichting en clustering zijn enkele van de nieuwe codewoorden.

Miranda Coppens, dienst-
hoofd ruimtelijke planning
provincie Antwerpen

14

30

Fietsen op
bedrijventerreinen
kan (veel) beter

INHOUD

NUMMER 03

Nieuw industrieterrein
voor agro-industrie
in Sint-Katelijne-Waver **25**

Betere afstemming
tussen dorpskern
en bedrijventerreinen **28**

't Centrum, een
gebouw dat eeuwig
duurzaam is **38**

Ondernemen
in een pand
met een ziel **42**

Nieuwe toekomst
voor oude
Electrabelsite **46**

Kempen bundelt
krachten in
KIX-platform **49**

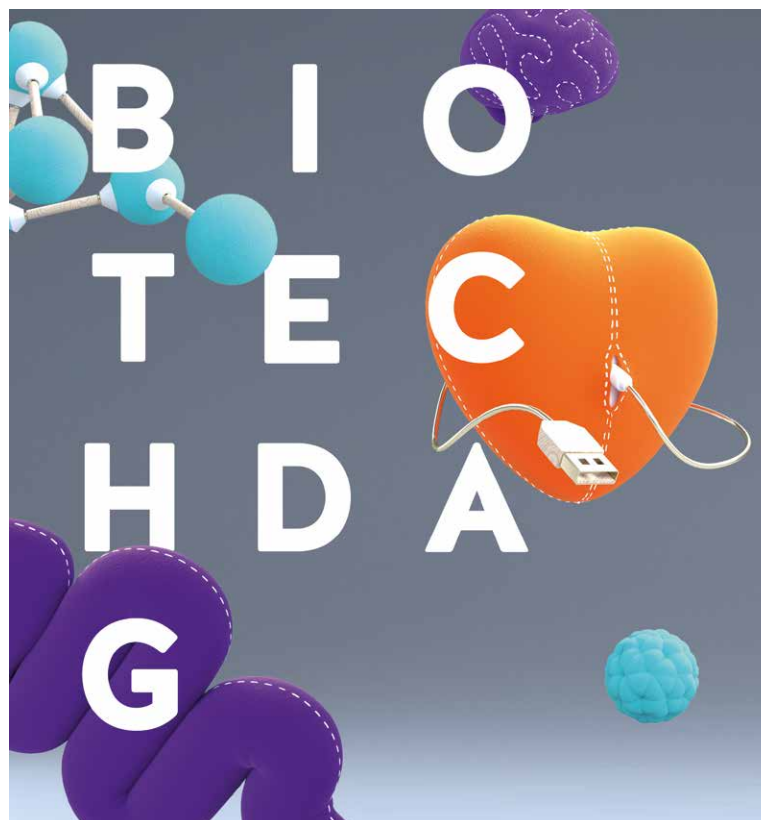
Log!Ville naar
Wetenschapspark
Universiteit Antwerpen **52**

INZICHT IN ONDERNEMEN

InZicht is een blad voor iedereen die bij de economie van de provincie Antwerpen betrokken is. Wij willen met dit magazine mensen aanzetten tot nog meer bedrijvigheid, samenwerking en innovatie. Die zijn hard nodig om onze sterke economische positie voor morgen en overmorgen veilig te stellen. In tijden van globalisering, digitalisering, klimaatverandering en vergrijzing hebben we nood aan innovatieve, creatieve en economisch rendabele alternatieven. Meer dan ooit kunnen we frisse ideeën, nieuwe best practices en inspirerende cases gebruiken. InZicht wil u die graag geven en met u in dialoog gaan.

In dit nummer hebben we het over ruimte voor bedrijvigheid. Hoeveel ruimte is er eigenlijk nog voor ondernemers? Waar? En hoe vullen we ze in? Er staat een nieuw ruimtelijk beleid in de steigers, dat antwoorden biedt. Bedrijven verkennen ook volop zelf nieuwe manieren om met ruimte om te gaan, vaak samen met publieke partners. Ze geven plaats aan de natuur, maken hun terreinen fietsvriendelijker en zoeken de samenwerking met buurtbewoners op. Dat levert verrassende interacties, nieuwe kansen en meer efficiëntie op. Laat u alvast inspireren door de verhalen in dit nummer!

**Reacties zijn altijd welkom op
inzicht@provincieantwerpen.be.**

ZONDAG 21/10/2018

Geneeskunde op maat

Waarom wordt een gezond persoon plots ziek? Wat is de rol van DNA, microben of onze omgeving? Hoezo, honderden vormen van kanker? Waarom werkt deze therapie wel bij u en niet bij mij? De nieuwe inzichten van onderzoekers kunnen artsen helpen om patiënten efficiënter te behandelen of zelfs vroeger in te grijpen. Op naar geneeskunde met focus op preventie én zoveel mogelijk afgestemd op de individuele patiënt. Ontdek het tijdens biotechdag.

Zondag 21/10/2018

12u30 tot 17u30

Campus 3 Eiken, Antwerpen

Meer informatie op www.biotechdag.be.

STEDEN

Troeven voor Lierse winkels en horeca

De stad Lier doet het de laatste jaren erg goed op toeristisch-recreatief vlak. Een uitgebreide infographic vat nu haar belangrijkste troeven voor detailhandelaars, horeca en dienstverleners samen. Enkele opvallende cijfers:

212

evenementen per jaar in Lier, waarvan ± 10 expliciet gericht op shoppen

2 000

parkeerplaatsen op 5 à 10 minuten wandelen, waarvan 1 000 gratis parkeerplaatsen

$\pm 200\ 000$

inwoners in een ruim verzorgingsgebied

3de plaats

na Antwerpen en Mechelen meeste horecabezoeken in de provincie

209

winkels in het kernwinkelgebied van Lier

1 500

gemiddelde groei van hotelovernachtingen per jaar

28

starters aangemoedigd door premiestelsel bij vestiging in het kernwinkelgebied

De stad Lier bundelde samen met lokale beleidsmakers en retailspecialisten deze en andere cijfers in 'Troeven voor winkel- en horecavestigingen in Lier'. De provincie Antwerpen gaf advies en ondersteuning. Ontdek de volledige infographic op www.lier.be (zoek op 'troeven').

FEITENFICHE

Nieuwe cijfers over detailhandel online

Elk jaar maken de Vlaamse provincies cijfers bekend over de detailhandel in hun gemeentes. In een feitenfiche ziet u voor elke gemeente waar de meeste winkels zich bevinden, hoe groot die zijn en tot welke branche ze behoren.

De provinciale en gemeentelijke feitenfiches zijn vanaf dit jaar ook online beschikbaar, wat analyses maken vereenvoudigt. Zo kunt u uw eigen gemeente gemakkelijk vergelijken met een buurgemeente of met het gemiddelde van de provincie. De detailhandelsgegevens worden bijgehouden sinds 2008, waardoor vergelijkingen over een periode van tien jaar mogelijk zijn.

Voor de cijfers over de detailhandel, meer informatie op **provincies.incijfers.be** (zoek op 'detailhandel'). Voor analyses op maat of coachingtrajecten kunt u terecht bij de dienst Economie van de provincie Antwerpen, meer informatie op **economie@provincieantwerpen.be**.

Enkele interessante cijfers uit de feitenfiche van de provincie Antwerpen:

32 625

handelspanden

17,81

handelspanden per 1 000 inwoners

3,6 km²

ingenomen door handelspanden

10,2 %

van de handelspanden staat leeg

MOBILITEIT

Pendelfonds helpt files verminderen

Bedrijven die zelf initiatieven nemen om hun auto-gebruik te verminderen kunnen voor financiële steun terecht bij het Pendelfonds van de Vlaamse Overheid. Een werkgever kan zo tot vijftig procent van zijn investeringen terugkrijgen in de vorm van subsidies.

Het aanbieden van bedrijfsfietsen, gereserveerde parkeerplekken voor carpoolers of een laadpaal voor elektrische fietsen: het zijn maar enkele initiatieven die bedrijven kunnen nemen opdat een werknemer de auto vaker thuis zou laten. Hebt u als werkgever zelf een project in gedachten? Dan zijn dit de voorname regels voor subsidiëring:

- De subsidies worden toegekend voor nieuwe initiatieven die bestaande autogebruikers in het bedrijf stimuleren om over te stappen op de fiets of het openbaar vervoer. Ze zijn niet bedoeld voor toekomstige werknemers of voor wie al duurzaam pendelt.
- Via het Pendelfonds kan u tot vijftig procent van de investeringskosten terugkrijgen, met een maximum van 200 000 euro.
- U mag uw investeringen spreiden over een periode van vier jaar.
- Uw bedrijf mag in eender welke sector actief zijn, maar moet wel minstens tien werknemers tellen.

Voldoet u aan deze criteria? Dien dan bij de volgende oproep een dossier in via **www.pendelfonds.be**.

De datum voor de volgende oproep is nog niet bekend maar blijf op de hoogte door u in te schrijven op de nieuwsbrief van het Provinciaal Mobiliteitspunt. Surf daarvoor naar **www.provincieantwerpen.be** (zoek op 'Nieuwsbrief Provinciaal Mobiliteitspunt').

Hebt u vragen over duurzaam woon-werkverkeer of de gratis mobiliteitsanalyse? Stuur dan een bericht naar **mobilitatepunt@provincieantwerpen.be**.

PRIMEUR

Eerste Belgische oefenplaat voor complexe veiligheidsoefeningen

Industriële bedrijven uit de chemie, de afvalverwerking, de staalfabricage en andere sectoren kunnen binnenkort ingewikkelde veiligheidsoefeningen uitvoeren bij Campus Vesta, het multidisciplinair opleidingscentrum voor professionele veiligheidstrainingen in Ranst.

Op Campus Vesta vindt u momenteel al een vliegtuigwrak, oude treinwagons en een nep-appartementsgebouw voor allerlei brand- en blusoefeningen. Daar komt nu een oefenplaat met industriële bouwwerken van verschillende verdiepingen bij. De eerste fase is dit jaar klaar, in 2020 zal de volledige site operationeel zijn.

De oefenplaat is vooral interessant voor publieke brandweerkorpsen die bij ongevallen in de zware industrie interventies doen, en voor bedrijfsbrandweerkorpsen en interventieteams van Seveso-bedrijven. Dat zijn ondernemingen waar gevaarlijke chemische stoffen aanwezig zijn die de drempelwaarden uit de zogenaamde Seveso-richtlijn van de Europese Unie (kunnen) overschrijden. In het verleden konden de veiligheidsteams van Belgische Seveso-bedrijven enkel in het buitenland semi-complexe en complexe oefeningen uitvoeren. Met de nieuwe oefenplaat voor zware industrie op Campus Vesta kan dat vanaf nu ook in eigen land.

Campus Vesta biedt naast standaard en gespecialiseerde veiligheidsopleidingen ook formules op maat aan. Zowel organisaties uit de publieke sector als het bedrijfsleven zijn welkom. **Meer info op www.campusvesta.be.**

MILIEU

Doe de Biodiva-scan

De biodiversiteitsscan Biodiva is een instrument om de vergroening van uw bedrijfsterrein en de integratie van biodiversiteit binnen uw bedrijfsvoering zorgvuldig te plannen en op te volgen. De tool geeft u inzicht in de huidige situatie op uw terrein, stelt quick wins voor en mogelijke verbeteringstrajecten voor de toekomst. Al zestig bedrijven uit de provincie Antwerpen hebben Biodiva gebruikt.

Biodiva werd ontwikkeld door de provincie Antwerpen, samen met Blenders vzw en LV Consult. Meer informatie op www.provincieantwerpen.be (zoek op 'Biodiva'). U kunt Biodiva meteen online gebruiken.

PROVINCIES EN GEMEENTEN STELLEN SAMEN RUIMTELIJKE VISIE OP

Positief alternatief voor wildgroei baanwinkels

TEKST | HANS HERMANS

*Op welke steenweg rijdt u morgen? Waar plant u een handelszaak?
Hoe geraken klanten tot bij u? Via een gezamenlijke visie geven drie provincies
samen met gemeenten en steden het antwoord op deze cruciale vragen.
Daarmee pakken ze het ongebreidelde bouwen van nieuwe winkels,
de fileproblemen op steenwegen en de leegstand in stadskernen aan.*

"Het ongecoördineerde en gretige gebruik van ruimte leidt tot files, gevaarlijke fietspaden, rommelige en onaantrekkelijke steenwegen, en een breuk met het mooie landschap", argumenteert Tom Dumez, adviseur ruimtelijke planning bij de provincie Antwerpen. Alle actoren beseffen dat het anders moet. Als het van de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant afhangt, behoren nieuwe en verspreide baanwinkels langs Vlaamse steenwegen binnenkort tot het verleden. "Ons wegnnet kan meer baanwinkels niet aan. Het is tijd om via samenwerking tot positieve alternatieven te komen", zegt Dumez. Op de N10 tussen Lier en Aarschot en de N70 van Gent naar Antwerpen zijn pilootprojecten gestart. Tegen 2030 moet de detailhandel op deze steenwegen beter gestructureerd zijn.

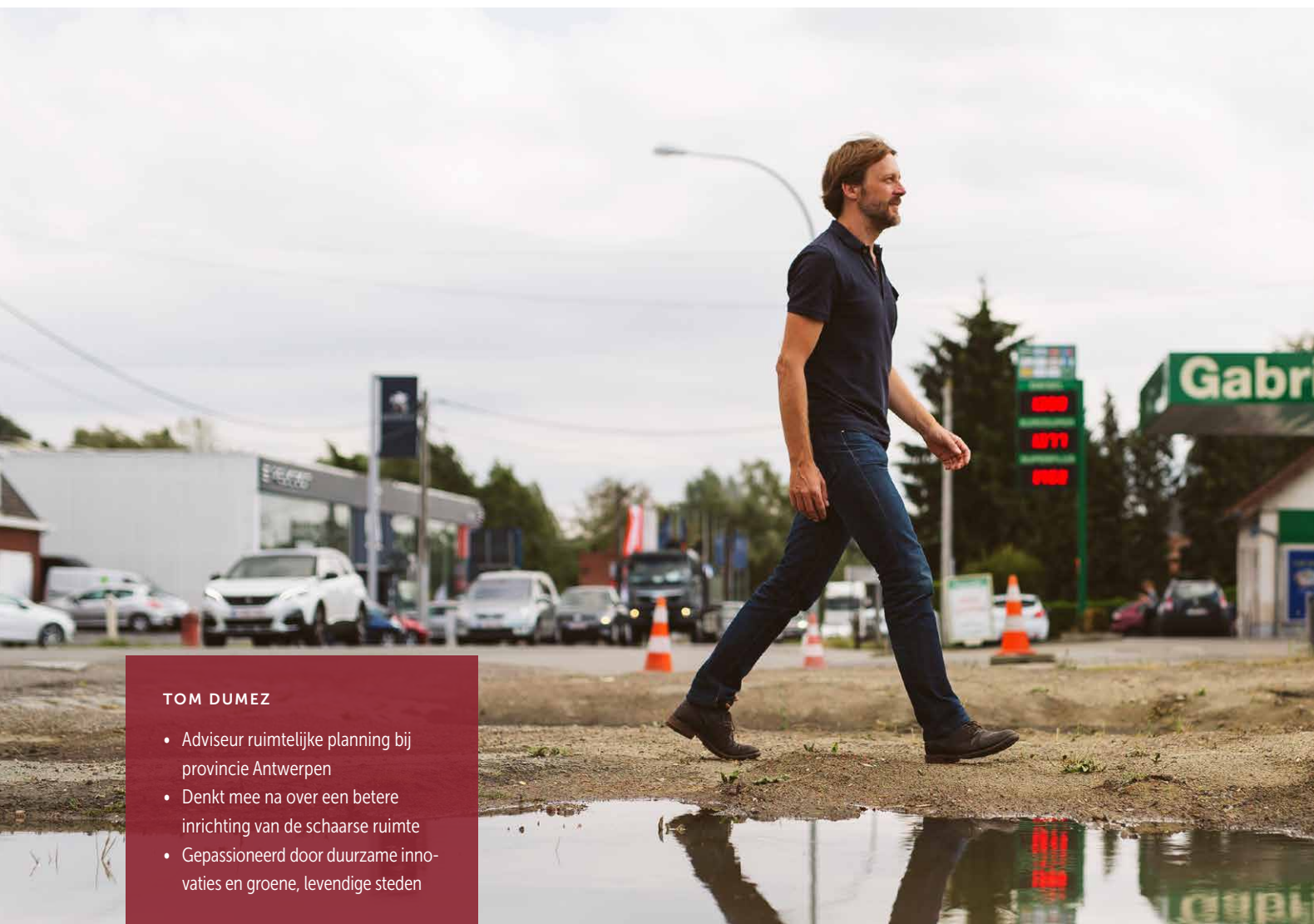

*Als we clusters
dichter bij woon-
gebieden inplannen,
daalt het aantal
gereden kilometers
vanzelf.*

SENNE VAN HOOF, COÖRDINATOR TEAM
DETAILHANDEL, PROVINCIE ANTWERPEN

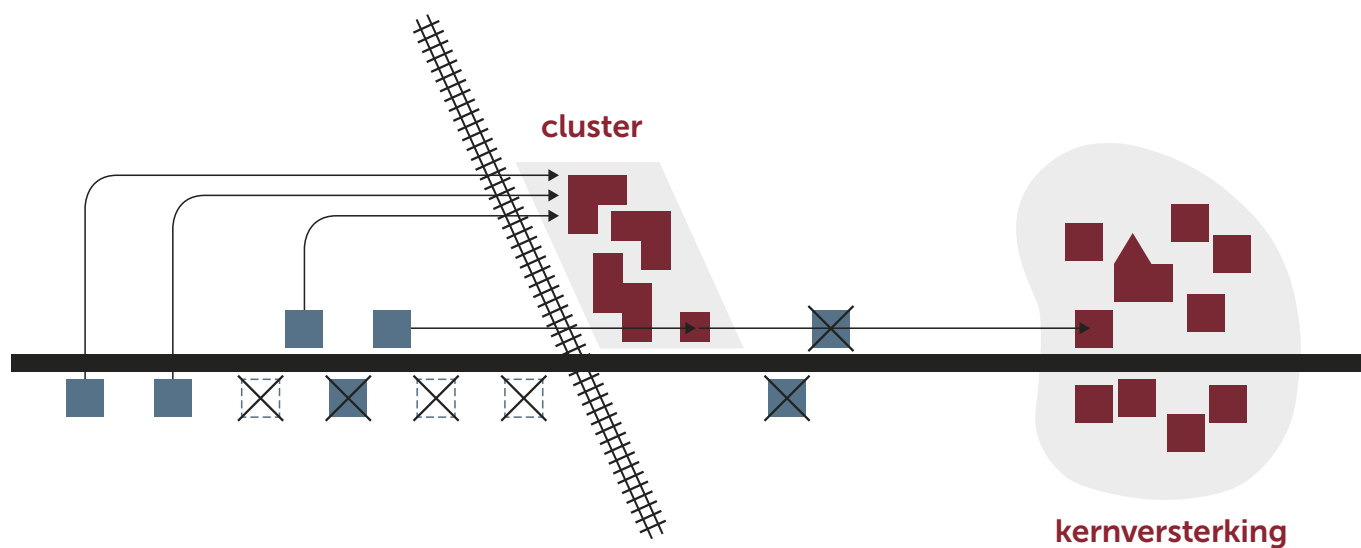
Nabijheid

Waar vandaag alles lijkt te kunnen, krijg je binnenkort een doordachte aanpak met no-go zones, winkelarme zones, clusterzones en winkelrijke zones. Hoewel bestaande panden mogen blijven en reeds vergunde panden mogen gebouwd worden, is het de bedoeling om winkels voortaan beter te bundelen langs de steenwegen of in de kernen. "Nabijheid is voor ons belangrijk", zegt Senne Van Hoof, coördinator van het team detailhandel van de provincie Antwerpen. "De verkoop van dagelijkse en periodieke goederen (kleding, schoenen, boeken,...) gebeurt het best in de kernen. Grote meubelwinkels, autohandelaars en doe-het-zelfzaken horen thuis in clusters aan steenwegen. We zeggen waar we geen ontwikkeling van detailhandel meer >

TOM DUMEZ

- Adviseur ruimtelijke planning bij provincie Antwerpen
- Denkt mee na over een betere inrichting van de schaarse ruimte
- Gepassioneerd door duurzame innovaties en groene, levendige steden

Geen nieuwe of verspreide baanwinkels meer. Winkels horen thuis in een cluster op de steenweg of in de kern van een stad of gemeente.

willen, maar bieden ook alternatieve locaties aan waar de ontwikkeling wel kan. Als we clusters dichter bij woongebieden inplannen, daalt het aantal gereden kilometers vanzelf. De inrichting en de aansluiting op het openbaar vervoer van die clusters kunnen en moeten beter. Gezamenlijke inritten voor meerdere winkels, in plaats van elke winkel een eigen inrit, zijn een eerste stap. En we moeten meer aandacht schenken aan het fietsverkeer.”

Nieuw juridisch kader

Het plan dat nu op tafel ligt, is een primeur. Er komt eindelijk een juridisch kader waarmee gemeenten detailhandel indien nodig makkelijker kunnen beperken, handelaars kunnen overtuigen en ze begeleiden om zich eventueel elders te vestigen en de open ruimte te bewaren. Tom Dumez beseft dat het nog een complexe oefening wordt. “Het is vandaag soms moeilijk om vergunningen te weigeren. Retailers die onder de vierhonderd vierkante meter blijven of uitbreiden met maximaal tien procent hebben zelfs geen socio-economische vergunning meer nodig.” Ook de gemeenten en steden, elk met hun eigen visie en nood aan belastinginkomsten, maken het puzzelen met gronden en wetgeving niet evident.

De gemeenten en steden waren het verrassend snel eens over de grote lijnen.

TOM DUMEZ, ADVISEUR RUIMTELIJKE PLANNING, PROVINCIE ANTWERPEN

“Toch waren ze het snel eens over de grote lijnen”, zegt Tom Dumez. Ze hebben nood aan samenwerking. “Als lokale overheid kan je moeilijk opboksen tegen nieuwe ontwikkelingen of herbestemmingen die geen garanties bieden voor de multifunctionele leefbaarheid van een stad en haar ruimere omgeving, waar zuinig en duurzaam ruimtegebruik urgent aan de orde is”, zegt Hannelore Vermassen, teamcoördinator Ondernemen van de stad Lier. “Door samenwerking delen we nu één visie met onze buurgemeenten.” Ook op hoger niveau krijgt het project steun. “We mochten de pilootprojecten rond de N10 en

N70 uitwerken met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling”, stelt Dumez tevreden vast.

Fysieke winkels versterken

Bij retailers oogst het project voorlopig nog gemengde reacties. Waar vinden nieuwe retailmerken en -concepten nog een plek? Welke ruimte blijft er nog over om in te spelen op de oprukkende e-commerce? Veel vragen, maar ook retailers beseffen dat het anders moet. “Zie je al die camionettes in de straten? ‘s Avonds en ook op zaterdag?”, vraagt Filip Van Landeghem, adjunct-directeur bij Colruyt Group. “Als we dit nieuwe mobiliteitsprobleem willen tegengaan, moeten we ruimte geven aan bestaande retailers. Laat ons bijvoorbeeld open zijn van 6 tot 23 uur, zodat mensen voor of na hun werk hun bestellingen kunnen afhalen. Momenteel mag dit wettelijk niet in onze bestaande winkels. We zouden er nieuwe afhaalpunten voor moeten bouwen.”

“De e-commercesector moet binnenkort zijn business herdenken om winstgevend te worden”, zegt Kasper Deforche, CEO van Wereldhave Belgium. “Zij zullen de gratis leveringen en retours schrappen. Op die evolutie spelen wij nu al in met

4 zones langs de steenweg 2.0

Plant u als ondernemer een nieuwe vestiging? Hou dan nu al rekening met deze 4 zones.

1

No-gozone

Nieuwe detailhandel is niet meer toegelaten in de open ruimte. Bestaande vergunningen blijven wel gerespecteerd.

2

Winkelarme zone

In deze zone is de detailhandel strikt beperkt. Het aanbod wordt niet groter.

UPS-, Zalando- en postpunten in onze shoppingcentrums. In ons winkelcentrum Les Bastions te Doornik loopt er sinds begin mei een proefproject met pashokjes. Je kan daar je bestelling passen en meteen terugsturen wat niet past. Zo ontdekken de e-commerceklanten ook het shoppingcentrum." ▲

Het project, Baanwinkels en gemeenten op één lijn, kwam tot stand met 287 308 euro steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), 143 655 euro steun van het Vlaamse Hermes-fonds voor flankerend economisch beleid en met cofinanciering door de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. De totale kostprijs bedraagt 718 272,36 euro. Meer informatie (o.a. een Leidraad voor baanbrekend winkelen) op www.provincieantwerpen.be (zoek op 'baanwinkels').

Provincie
Antwerpen

VLAAMS-
BRABANT

provincie
Oost-Vlaanderen

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

EFRO
EUROPEES FONDS
VOOR REGIONALE
ONTWIKKELING

Europese Unie
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Meer dan 1,6 miljoen m² baanwinkels

Steenwegen zijn retailwegen geworden, zegt de Leidraad baanbrekend winkelen van de provincie Antwerpen.

+14%

toename in het retailaanbod in Vlaanderen tussen 2008 en 2017
= plus 1 678 448 m² bijkomende winkelloppervlakte

+260%

meer winkelloppervlakte op steenwegen tussen 2008 en 2017
= 1 603 783 m² retailgebouwen vandaag (parking, opslagplaatsen en vele kleinere winkelpanden niet meegerekend)

+330 453 m²

extra retailaanbod in Vlaanderen de laatste vijf jaar (2012-2017)

+287 050 m²

extra leegstand in dezelfde periode

Voor elke bijkomende vierkante meter, vooral van baanwinkels, komt één extra vierkante meter leeg te staan, vooral in de kernen.

3

Clusterzone

Clusterzones groeperen de grootschalige, ruimtebehoevende detailhandel. Dat gebeurt door relocalisatie, bundeling en ontwikkeling. Clusters bevinden zich zo veel mogelijk op knooppunten van verkeersaders en openbaar vervoer.

4

Winkelrijke zone

Winkelrijke gebieden komen in de kernen voor. Kleinere gemeenten en buurten hebben een toegankelijk basisaanbod.

Water en vuur verzoenen

Iedereen is het erover eens dat te drukke steenwegen een probleem vormen. Nu nog de oplossingen van steden en gemeenten, retailers en vastgoedontwikkelaars met elkaar verzoenen.

Wereldhave Belgium: "Ook horeca heeft zijn plaats in winkelclusters"

Vastgoedontwikkelaar Kasper Deforche, CEO van Wereldhave Belgium, vindt het initiatief van de provincie best goed. Wel is de investeerder in en beheerder van acht winkelcentra ervan overtuigd dat de kritiek op zijn projecten onterecht is. "Ik ga ermee akkoord

*Misschien is het
een goed idee
om deelfietsen
aan te bieden.*

KASPER DEFORCHE,
CEO, WERELDHAVE BELGIUM

dat je niet ongebreideld oppervlakte moet aansnijden voor nieuwe winkels", zegt Deforche. Tegelijkertijd gelooft hij dat er ruimte moet zijn om bestaande en nieuwe plannen te ontwikkelen, én voor horeca in de clusters.

"We willen mee nadenken over het herclusteren vanuit onze marktkennis. We hebben onlangs het winkelcentrum Les Bastions bij Doornik gemoderniseerd en verdubbeld tot dertigduizend vierkante meter plus een retailpark van tien-duizend vierkante meter. Dat hebben we niet gedaan om mensen uit de binnenstad weg te lokken, wel omdat onze marktanalyse liet zien dat er potentieel was. Mensen gingen massaal naar shoppingcenters in Rijsel en Bergen, veel verder van Doornik, omdat er lokaal geen aanbod was". Volgens Deforche lok je mensen enkel met een totaalaanbod.

"Internationale merken trekken niet alleen consumenten aan, maar ook lokale horeca en voedingswinkels", zegt Deforche. "In Doornik zitten we vlak naast het centrum en kunnen we als link tussen stad en periferie functioneren. We zijn perfect aangesloten op het openbaar vervoer. Misschien is het een goed idee om deelfietsen aan te bieden, zodat mensen ook met de fiets naar de stad kunnen."

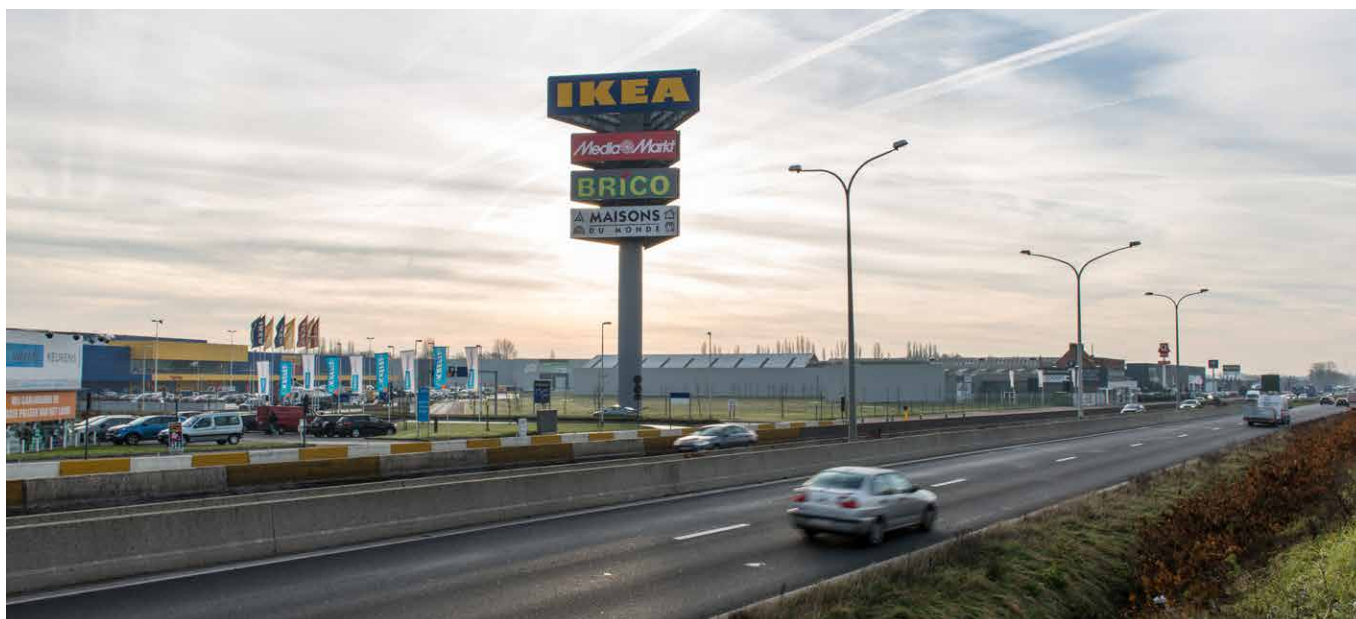
*Zie je al die
camionettes van de
e-commerce? Als we
dit nieuwe mobiliteits-
probleem willen aan-
pakken, moeten we
ruimte geven aan
bestaande retailers.*

FILIP VAN LANDEGHEM, ADJUNCT-DIRECTEUR,
COLRUYT GROUP

Colruyt: "Wij clusteren onze winkels al op één locatie"

"We geloven niet in steenwegen", zegt Filip Van Landeghem, adjunct-directeur expansie bij Colruyt Group. "Daar zijn we historisch wel aanwezig, maar we hebben liever locaties in of net aan de rand van de stad. Wij willen winkelen zo duurzaam

mogelijk maken. Onze vrachtwagens leggen samen 130 000 kilometer op één dag af, onze medewerkers 900 000 kilometer met allerlei soorten vervoersmiddelen.”

“Maar onze klanten verplaatsen zich 2,8 miljoen kilometer per dag met de wagen, te voet en met de fiets. Hoe sneller ze met hun aankopen thuis geraken, hoe beter. Daarom passen we onze winkelformule aan, met kleinere winkels van Okay en Spar in de stad en grotere vestigingen op de invalswegen.” Op deze locaties clustert Colruyt zijn eigen winkels. “In Lier hebben we de oude Colruyt afgebroken. Op dezelfde plaats bouwden we een parking met drie winkels erboven: Colruyt, Dreamland en Dreambaby.”

Stad Lier: “De heraanleg van de N10 op ons grondgebied volstaat niet”

De stad Lier is een van de centrum-steden die vecht tegen extra baanwinkels. De stad probeerde een geplande uitbreiding tegen te gaan, maar werd door de Raad van State

Door samen te werken delen we nu één visie.

HANNELORE VERMASSSEN, TEAMCOÖRDINATOR ONDERNEMEN, STAD LIER

teruggefloten. De retailer mocht zijn ding doen. “Jammer dat we als stad niet op kunnen tegen nieuwe projecten”, zegt Hannelore Vermassen, teamcoördinator Ondernemen van de stad Lier. “De grootschalige detailhandel in de periferie gaat steeds meer gepaard met horeca en commerciële dienstverlening.

Dit versterkt de koopvlucht en doet het aantal detailhandelszaken in onze kern krimpen. Ook de mobiliteit gaat er niet op vooruit. Te veel auto’s, te veel winkelopritten, te veel gevaarlijke situaties voor fietsers, ...”

De stad plant de heraanleg van haar deel van de steenweg. Het probleem? Haar visie stopt aan de grens met de buurgemeenten. “Het initiatief van de provincie zorgt voor een kentering”, vindt Vermassen. “We hebben nu één gedeelde visie en kunnen verder kijken dan ons grondgebied. We zijn vooral benieuwd naar de nieuwe instrumenten die we in handen gaan krijgen om bovenlokaal iets te veranderen. Niet alleen komt er een overkoepelend juridisch instrument, er wordt ook gedacht aan het differentiëren van de onroerende voorheffing naargelang de vestigingsplaats. Zo hopen we een halt toe te roepen aan de excessen buiten onze stads- of dorpscentra. Bovendien laten we ketens ook nadenken over hun winkelconcepten. We proberen hen te overtuigen om een kleiner city-concept te openen in het centrum.”

NAAR EEN NIEUW RUIMTELIJK BELEID

"Waarom geen sportcentrum of landbouw bovenop een bedrijfsgebouw?"

TEKST | PAUL VERSCHUEREN

Een sportcentrum of landbouw bovenop een bedrijfsgebouw? Moet kunnen, zegt het ontwerp van de Nota Ruimte van de provincie Antwerpen. De nota pleit voor een efficiënter ruimtegebruik. Ze zet de klijtlijnen voor een nieuw ruimtelijk beleid uit. Ook voor bedrijven verandert er heel wat.

De Nota Ruimte maakt deel uit van een herziening van het huidige Ruimtelijk Structuurplan Provincie Antwerpen (RSPA). Nieuwe demografische ontwikkelingen, technologische evoluties en de klimaatverandering zijn een paar van de grote trends die een herziening noodzakelijk maken. Het RSPA dateert al van 2001 en is niet meer aangepast aan de actualiteit. Meer éénoudergezinnen, meer flexwerkers en droogteperiodes tijdens de zomer zijn thema's die vijftien jaar geleden nog niet op de agenda stonden en waarop het RSPA dan ook geen antwoord biedt.

Door functies te verweven creëren we nieuwe interacties en mogelijkheden, zoals het medegebruik van ruimte of de uitwisseling van energie.

MIRANDA COPPENS,
DIENSTHOOFD RUIMTELIJKE PLANNING,
PROVINCIE ANTWERPEN

In het RSPA staan verschillende functies, zoals wonen en werken, nog erg los van mekaar. Voor elke functie wordt een aparte visie ontwikkeld en elke functie krijgt een aantal hectaren toegewezen: zoveel hectaren voor woningen, zoveel voor bedrijven, zoveel voor natuur, ... Deze benadering wordt in de Nota Ruimte verlaten. De beschikbare ruimte is te schaars geworden om vanuit monofunctionele behoeften te blijven denken. Dat is ook wat het Meerjarenprogramma 2017-2020 van Vlaams bouwmeester Leo Van Broeck zegt. "Krijtlijnen, zoals het bevorderen van verdichting en kernversterking, komen in beide voor",

MIRANDA COPPENS

- Diensthoofd ruimtelijke planning provincie Antwerpen
- Ruimtelijk planner, stedenbouwkundige en architecte
- Gelooft in ruimte delen en samen ruimte maken

bevestigt projectverantwoordelijke Stijn De Vleeschouwer van het Team Vlaams Bouwmeester. "Net als de Nota Ruimte pleit het Meerjarenprogramma 2017-2020, Ruimte maken voor mens en natuur, voor een betere integratie van wonen en werken, bijvoorbeeld via meer ruimte voor werk in de kernen."

Verweven waar het kan, scheiden waar het moet

"Verweven waar het kan, scheiden waar het moet", is een belangrijk uitgangspunt in de nieuwe, strategische nota. Het scheiden van functies is vaak onnodig. Sterker nog:

je mist kansen om interacties tussen functies te stimuleren of de verplaatsingsnood te verkleinen.

"Waarom geen sportcentrum of landbouw boven op een bedrijfsgebouw?" zegt Miranda Coppens, diensthoofd ruimtelijke planning van de provincie Antwerpen. "Door functies te verweven ontstaan nieuwe mogelijkheden, zoals het medegebruik van een ruimte of de uitwisseling van energie." Behalve in verweving ziet de Nota Ruimte ook heil in hergebruik, kwalitatieve verdichting en clustering als principes van zuinig ruimtegebruik. Kwalitatief verdichten kan onder meer door te bouwen met hogere dichtheden,

met nieuwe bouwtypologieën of door braakliggende percelen in de kern in gebruik te nemen. Kwalitatieve verdichting houdt ook ontpitten in, het weghalen van bebouwing en het creëren van kwalitatieve open ruimte in de kernen. "We zullen meer aandacht moeten schenken aan de kwaliteit van de openbare ruimte in onze gemeenten en steden", concludeert Miranda Coppens.

Ondernemingen zullen binnen deze nieuwe context nog altijd kunnen groeien, maar het efficiënt gebruiken van de bestaande ruimte krijgt prioriteit. "We willen geen nieuwe perifere, monofunctionele en >

bedrijven en voorzieningen vestigen", beaamt Miranda Coppens. De provincie gebruikt een model van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) om voor deze multimodale locaties en voor hoogdynamische plekken met veel activiteiten de knoop- en plaatswaarde te bepalen. De knoopwaarde is een graadmeter van multimodaliteit: ze geeft aan in welke mate een plek met meerdere vervoersmiddelen bereikbaar is. Hoe hoger de knoopwaarde, hoe hoger de bereikbaarheid met verschillende vervoersmiddelen. De plaatswaarde geeft het aantal voorzieningen op een plek weer en de intensiteit van het gebruik ervan.

Plekken met de hoogste knoopwaarde komen in aanmerking voor nieuwe hoogdynamische ontwikkelingen. Voor bestaande hoogdynamische locaties wordt nagegaan of hun knoopwaarde voldoende is, rekening houdend met het mobiliteitsprofiel van de activiteiten op die locaties. Vervolgens kan waar nodig gericht bijgestuurd worden. Bij ingrepen speelt ook de eigenheid van de plek

> ruimteverslindende terreinontwikkeling meer," aldus Miranda Coppens, "maar multifunctionaliteit, soepelere voorschriften die stapelen mogelijk maken en het benutten van rest-ruimtes. Richten we nog nieuwe bedrijventerreinen in, dan houden we rekening met de vertreklocatie van werknemers en de mogelijke relocatie naar die nieuwe terreinen van bedrijven die nu slecht gelegen zijn." Luc Broos, directeur van de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen is voor zuinig ruimtegebruik maar vindt dat bedrijven wel nog nieuwe gronden moeten kunnen aansnijden. "Het recyclen en herwaarderen van bestaande bedrijventerreinen is

natuurlijk goed, maar lost niet alles op. Het is ook gemakkelijker gezegd dan gedaan. Je moet afbreken, saneren, weer opbouwen. De kostprijs is hoog, en zoveel terreinen die voor herwaardering in aanmerking komen, zijn er ook weer niet. We moeten heel voorzichtig zijn met het aansnijden van nieuwe gronden, maar we mogen dat niet uitsluiten."

Ruimte en mobiliteit koppelen

Dat de Nota Ruimte voor een sterke koppeling tussen ruimte en mobiliteit kiest, is een keerpunt. "Plekken die met meerdere vervoersmiddelen bereikbaar zijn, dáár moeten we

“

Een van de vragen is hoe we in kleine dorpen weer meer economische activiteit kunnen brengen.

PROF. DR. MAARTEN VAN ACKER,
UNIVERSITEIT ANTWERPEN

”

mee. Een plaats in de Noorderkempen kan dezelfde knoop- en plaatswaarde hebben als een locatie in de Rupelstreek, maar is toch anders. Daarom voert de provincie een ruimtelijke nuancering van het model van knoop- en plaatswaarde door.

Behoud van ruimte, niet van plek

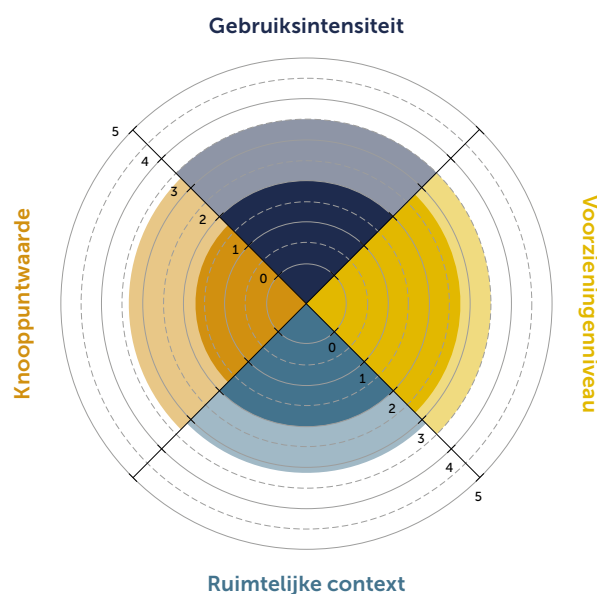
Door functies op multimodale knooppunten en in kernen te bundelen, wil de provincie de open ruimte meer plaats geven. "We garanderen bedrijven behoud van ruimte, maar niet van plek", zegt Miranda Coppens. "Ruimte om te werken is en blijft fundamenteel. Maar een geïsoleerd of slecht gelegen bedrijf in de open ruimte moeten we naar

een andere plek durven brengen. Het past misschien beter in een kerngebied. Maar wat zien we nu? Dat bedrijven die in de kernen liggen, daar vaak nog weggedrongen worden. Terwijl bijvoorbeeld een digitaal bedrijfje daar perfect past. Laat ons het in de kern houden of het er zelfs naartoe brengen. Het bundelen van woningen, werkplekken en voorzieningen verdicht kernen op een gezonde manier, zonder de verplaatsingsvraag te verhogen."

De onderzoeksgroep voor Stadsontwikkeling van de faculteit Ontwerp-wetenschappen (Universiteit Antwerpen) maakte voor de provincie verschillende studies over de ontwikkeling van kernen, die mee als basis voor de Nota Ruimte dienden.

"In onze ontwerpstudio hebben we met onze masterstudenten stedenbouw en ruimtelijke planning dorpskernversterking onderzocht", legt professor Maarten Van Acker van de onderzoeksgroep uit. "Daarbij was een van de vragen hoe we in kleinere dorpen, zoals Nijlen, weer meer economische activiteit kunnen brengen. In een andere studie, over veerkrachtige dorpen, ontwikkelden we een monitor om dorpen op te volgen en een inspiratieboek. De dorpenmonitor meet voor de indicatoren van 11 uitdagingen, zoals vergrijzing en klimaatverandering, hoe de dorpen in het pilotgebied rond Mechelen en de Merode ervoor staan. Ook bedrijvigheid is een van die uitdagingen." >

Geïntegreerde visie op ruimte en mobiliteit

De provincie Antwerpen gebruikt een nieuw model dat knoopwaarde aan plaatswaarde koppelt en maakt zo een geïntegreerde visie op ruimte en mobiliteit mogelijk. De knoopwaarde geeft de bereikbaarheid met verschillende vervoersmiddelen aan: fiets, openbaar vervoer en auto. Het aantal voorzieningen op een plek (zoals scholen, winkels), de gebruiksintensiteit (aantal bezoekers, bewoners, werknemers, ...) en de ligging in de ruimtelijke context (bijvoorbeeld grenzend aan een open landschap) bepalen de plaatswaarde. Essentieel is dat hoogdynamische functies met veel plaatswaarde ingeplant worden op de meest multimodaal bereikbare plekken. Door de context van een plek mee op te nemen in het model is nuancering tussen verschillende soorten plaatsen mogelijk. Elke plek heeft nu eenmaal zijn eigen karakter.

Het juiste bedrijf op de juiste plaats

De provincie wil beter begrijpen welke factoren bedrijven aantrekken en wegduwen uit een gebied, om daar dan met gepaste richtlijnen beter op te kunnen inspelen. Ze heeft veel data over bedrijven, maar nog onvoldoende inzicht in specifieke fenomenen als verweving of de impact van bedrijven buiten bedrijven-terreinen. Ook de push- en pull-factoren zijn onvoldoende scherp in kaart gebracht. Er loopt een onderzoek dat deze lacune moet opvullen. Het doel is volgend jaar een duidelijk antwoord te kunnen bieden op de vraag "waar komt welk bedrijf het best?" De studie omvat niet alleen een data-analyse van socio-economische factoren en mobiliteits-impact, maar ook een kwalitatief luik waarbij de bedrijfswereld betrokken is. Verder maken enkele piloot-projecten deel uit van het onderzoek, enerzijds in een zone in stedelijk gebied rond de A12, anderzijds in een zone in de landelijke omgeving van Arendonk, Retie en Ravels. Het Team Vlaams Bouwmeester zal studies, zoals die over bedrijvigheid rond de A12, ondersteunen.

Uit die testcases moeten goede richtlijnen voortkomen, bijvoorbeeld rond verwevenheid. "Het is gemakkelijk om te zeggen hoe het niet moet. Met deze studie willen we ook kunnen uitleggen hoe het wel kan. Dit gaat verder dan een louter theoretische oefening", zegt Tom Dumez, adviseur ruimtelijke planning van de provincie Antwerpen. Het hele onderzoek naar ruimte voor bedrijvigheid moet ook de meerwaarde van de provincie scherper stellen. Die wil de volgende jaren een minder controlerende en meer adviserende en ondersteunende rol gaan spelen. ▲

Structuurplanning wordt beleidsplanning

De Nota Ruimte luidt een nieuw tijdperk in. Geen vuistdik Ruimtelijk Structuurplan Provincie Antwerpen (RSPA) meer dat alles vastlegt en in lange procedures giet. Ook de oude hiërarchie tussen gewestelijke, provinciale en gemeentelijke structuurplannen gaat op de schop. In de plaats komt een beleidsplan met een strategische visie en een aantal beleidskaders.

De strategische visie zit verweven in de Nota Ruimte. Ze omvat een analyse van de ruimte zoals die nu gebruikt wordt en formuleert aan de hand van vier principes en zeven strategieën een visie voor een leefbare, duurzame en kwaliteitsvolle ruimte. Daarna geeft de Nota Ruimte aan welke acties de provincie zal ondernemen om deze visie te realiseren. De beleidskaders zijn een verdere operationalisering. Zij kunnen per legislatuur aangepast worden. Dat maakt tussentijdse accentverschuivingen binnen het strategische kader van de Nota Ruimte mogelijk. Pas als de beleidskaders juridisch verankerd zijn, wordt het huidige RSPA vervangen.

Nieuw is de manier waarop het ontwerp van de nota tot stand gekomen is en nog verfijnd wordt. "Voor het eerst hebben we een breed gedragen visie die voortkomt uit een participatief traject", zegt Miranda Coppens. "Dat traject is al in 2014 gestart. Eerst hebben we alle interne diensten aan het woord gelaten, daarna zijn we uitgebreid met experts in dialoog gegaan. Met een studiebureau hebben we de grote principes en strategieën uitgewerkt. Daarover hebben we in verschillende workshops een breed overleg gevoerd met middenveldorganisaties, gemeenten en Vlaamse administraties. Vanuit de bedrijfswereld waren daar federaties als UNIZO en Voka bij. Uit dat overleg is uiteindelijk het ontwerp gekomen dat nu voorligt." Ook burgers werden in het proces betrokken. De grote online bevraging die de provincie organiseerde, werd enkele weken geleden afgesloten.

Te onthouden: voorlopig geldt het RSPA nog. Op termijn wordt het vervangen door een beleidsplan met strategie (de Nota Ruimte) en beleidskaders.

De 4 principes van de Nota Ruimte

1

Veerkracht

De open en bebouwde ruimte moeten nieuwe uitdagingen en trends kunnen opvangen, zoals de klimaatverandering en evoluties op het vlak van demografie, technologie, energie en milieu.

2

Eigenheid

Ontwikkelingen moeten met de eigenheid van een plek rekening houden. Plekken moeten samenhang vertonen en een duidelijke identiteit hebben.

3

Zuinig ruimtegebruik

We kunnen de ruimte efficiënter benutten door hergebruik, verweving, tijdelijk gebruik en kwalitatieve verdichting en clustering. Kwalitatieve verdichting kan door te bouwen met hogere dichtheden, door nieuwe bouwtypologieën te bedenken of braakliggende terreinen in kernen aan te pakken. Kwalitatieve clustering gaat over het samenbrengen van verspreide bebouwing zoals stallen of loodsen in de open ruimte.

4

Nabijheid en bereikbaarheid

Als activiteiten dicht bij elkaar liggen, zijn minder verre verplaatsingen nodig. Dat is het principe van nabijheid. Maar niet alles kan bij elkaar liggen. Dan is bereikbaarheid van belang. Er moeten dan verschillende gemakkelijke verplaatsingsmiddelen ter beschikking staan, niet alleen de auto.

Het ontwerp van de Nota Ruimte kunt u raadplegen op de website van de provincie Antwerpen.

Meer informatie op www.provincieantwerpen.be (zoek op 'Nota Ruimte').

WONEN EN WERKEN IN EEN DUURZAAM EN AANTREKKELIJK GEBIED

“De Kanaalkant moet een sterk merk worden”

TEKST | LAURENZ VERLEDENS

Op een steenworp van het centrum van Antwerpen ligt het op een na grootste bedrijventerrein van de provincie: de Kanaalkant. In dit dichtbevolkte gebied zijn bedrijven en bewoners burens. De opwaardering van de Kanaalkant biedt kansen om werken en wonen beter op elkaar af te stemmen.

Over een afstand van zeven kilometer doorkruist de Kanaalkant het grondgebied van de Antwerpse districten Deurne en Merksem en de Antwerpse randgemeenten Schoten en Wijnegem. Goed voor in totaal vierhonderd hectare bedrijvigheid en een tweede plaats in de lijst van de grootste bedrijventerreinen van de provincie Antwerpen. Het grootste is de Antwerpse haven. En dan is er de ligging langs het Albertkanaal, de belangrijkste waterweg in Vlaanderen. Jaarlijks passeert er bijna veertig miljoen ton goederen langs deze economische slagader. Een volume dat nog zal toenemen nu er volop wordt geïnvesteerd in capaciteitsverhoging, onder meer via hogere bruggen.

Upgrade

Ook het bedrijventerrein Kanaalkant is aan een upgrade toe, stelt Tahnee Van Steenbrugge, ruimtelijk planner bij de provincie Antwerpen. "Vanuit het Economisch Netwerk Albertkanaal, een coördinatieplatform van Vlaamse gemeenten aan het Albertkanaal, is daarom het initiatief genomen om de verschillende bedrijventerreinen langs het kanaal te herwaarderen en een toekomstperspectief te geven. Voor de Kanaalkant bleek een louter economische insteek onvoldoende. Omdat het bedrijventerrein zo dicht bij de stad ligt en deel uitmaakt van het stedelijk weefsel, opteerden we voor een gebiedsgerichte aanpak om zo tot een gedragen herwaardering te komen."

Watergebonden toekomst

Mobiliteit is een belangrijk thema in die gebiedsgerichte aanpak. De Antwerpse regio kreunt onder een zware verkeerslast. Meer transport via de waterweg kan die druk ver-

minderen. "Het levert zowel mobiliteits- als duurzaamheidswinsten op", zegt Tahnee Van Steenbrugge. "Er lopen verschillende investeringsprojecten om de binnenscheepvaart te bevorderen. Maar we moeten ook zorgen dat bedrijven effectief gebruik maken van de waterweg. Het versterken van de watergebondenheid van het bedrijventerrein is daarom een van de krijtlijnen in de visie voor de Kanaalkant. We bevestigen ermee dat bedrijvigheid een toekomst heeft op deze plek. Dat is een belangrijk signaal voor de bedrijven die er gevestigd zijn. Bedrijven willen duidelijkheid. Daarom was het ook cruciaal de verschillende betrokken overheden – Vlaanderen, de gemeenten, de provincie – op één lijn te krijgen. Dat traject, met de provincie in een coördinerende rol, is afgerond maar wordt gemonitord om alle betrokkenen op dezelfde lijn te houden. Het is een belangrijke taak die de provincie op zich neemt."

De opwaardering biedt kansen om wonen en werken beter op elkaar af te stemmen.

HANS MAES, GEBIEDSMANAGER
KANAALKANT, POM ANTWERPEN

Intussen op het terrein

De opwaardering van de Kanaalkant zit intussen in de realisatiefase. Verschillende projecten en acties krijgen stilaan vorm op het terrein. Om die nieuwe fase te begeleiden en vaart te geven, werd recent een gebiedsmanager aangesteld. "Ik ben de ogen en de oren van de overheid op het terrein", licht Hans Maes zijn rol toe. "Via het loket Kanaalkant ontzorg ik de ondernemingen die er gevestigd zijn. Ik schakel mijn netwerk in om de bedrijven bij te staan in hun zoektocht naar een geschikte locatie en geef ondersteuning bij concrete, duurzame projecten. Initiatieven rond energiedelen, meer watergebonden vrachtvervoer of een betere fietsgeschiktheid zijn voorbeelden. Waar dat nodig is, breng ik overheden en bedrijven samen. Dit doe ik niet alleen, cruciaal hierbij is dat ik samen met Tahnee een tandem vorm. Minstens één dag per week ben ik aanwezig op het terrein, want daar moet het gebeuren. Met concrete realisaties wil ik van de Kanaalkant een toonaangevend bedrijventerrein maken."

"We willen weten wat de gevoeligheden, de wensen en de noden van de bedrijven zijn. Maar ook welke plannen ze hebben, zodat we die op elkaar kunnen afstemmen. Veel bedrijven investeren op hun eigen bedrijfsgrond al volop in duurzaamheid. Dat is positief, maar om die acties op een hoger niveau te tillen, is soms samenwerking tussen bedrijven vereist. We willen daarom dat bedrijven over de eigen bedrijfsmuur kijken en zich verbonden voelen met de andere bedrijven op de Kanaalkant. De Kanaalkant moet een sterk merk worden."

Func tiemix als troef

De opwaardering van het bedrijventerrein is volgens Hans Maes een >

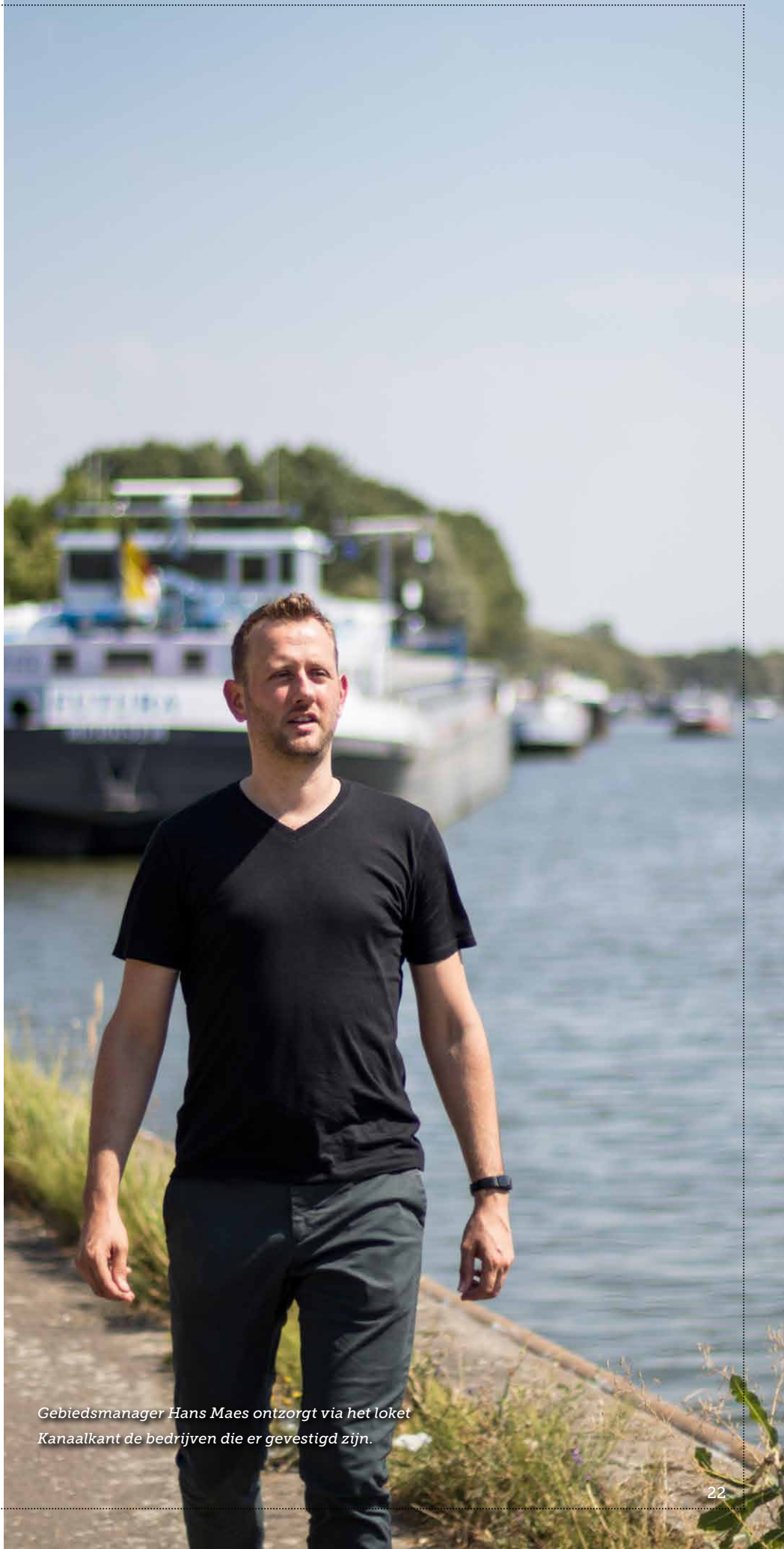
De watergebondenheid versterken is een van de krijtlijnen in de visie voor de Kanaalkant.

TAHNEE VAN STEENBRUGGE, RUIMTELIJK PLANNER, PROVINCIE ANTWERPEN

opportuniteit om dat sterke merk vorm te geven. “De vermenging van bewoning en bedrijvigheid die hier historisch gegroeid is, leidt vandaag soms tot wat spanningen. Nochtans is zo’n mix van functies ook een troef. Economische activiteit zorgt voor dynamiek en werkgelegenheid in een stedelijke omgeving. Bedrijven vestigen zich dan weer graag in een gebied waar ze goede arbeidskrachten kunnen vinden. De opwaardering van de Kanaalkant biedt kansen om de woon- en werkfuncties beter op elkaar af te stemmen. De aanleg van nieuwe fietsinfrastructuur bijvoorbeeld, is zowel voor het woon-werkverkeer als voor de bewoners een verbetering.” ▲

Meer informatie op www.provincieantwerpen.be (zoek op ‘Kanaalkant’). U geraakt zo snel bij het volledige toekomstplan voor de Kanaalkant en nieuws over de lopende projecten.

Gebiedsmanager Hans Maes ontzorgt via het loket Kanaalkant de bedrijven die er gevestigd zijn.

Een dynamische plek

De Boer, een producent van waterdichtingssystemen, heeft een lange geschiedenis met de Kanaalkant. "De familie De Boer had aan het kanaal in Schoten een afspanning, een soort café waar ook de paarden die de boten trokken even konden rusten en eten. Op die plek is ons bedrijf ontstaan", vertelt Dirk Mertens, huidig CEO en vertegenwoordiger van de derde generatie van de familie De Boer.

Wat is de grootste troef van de Kanaalkant?

Dirk Mertens: "Het water! Ik werk sinds 1983 op deze locatie en ik heb in de loop der jaren het aantal vrachtschepen echt zien toenemen. Soms is het hier zelfs file van de schepen. Wij zelf gebruiken het Albertkanaal niet voor transportactiviteiten. Onze volumes zijn daarvoor niet groot genoeg. Het water van het kanaal komt wel van pas in ons productieproces, als koelwater. Los van de economische meerwaarde heeft een ligging langs het water ook iets magisch. Onze grote vergaderzaal kijkt uit op het Albertkanaal. Daar zie je heel goed de dynamiek van deze plek. Er beweegt altijd iets op of rond het water. Bovendien is dit bedrijventerrein goed ontsloten. De weg langs het kanaal loopt helemaal tot aan het centrum van Antwerpen. Er is en wordt nog veel geïnvesteerd in veilige fietsinfrastructuur. Het jaagpad is al grotendeels heraangelegd, waardoor je nu veilig vanuit Wijnegem tot aan ons bedrijf kunt fietsen."

Wat is voor u de grootste prioriteit bij de opwaardering van de Kanaalkant?

DM: "De nabijheid van woonzones is soms een pijnpunt. Omdat de belangen niet altijd samenlopen. Bedrijvigheid gaat nu eenmaal gepaard met een zekere hinder: lawaai, vrachtverkeer, ... We proberen daar zo zorgzaam mogelijk mee om te gaan, maar je kunt het onmogelijk helemaal uitsluiten. Tegelijkertijd is het ook wel een troef dat er

in de omgeving veel mensen wonen. Je hebt een mooi potentieel aan competente werknemers vlakbij. Veel mensen zijn de files beu en zoeken een interessante job in hun eigen buurt."

Een streepje voor op onze concurrenten

Bouwmaterialen Van Pelt is al sinds 1958 gevestigd langs het Albertkanaal in Schoten.

"Met onze vestiging in Wijnegem erbij hebben we ongeveer één kilometer kaaimuur ter beschikking", zegt bestuurder Jos Van Pelt.

Wat is de grootste troef van de Kanaalkant?

Jos Van Pelt: "De ligging langs het Albertkanaal: dat is een troef waarmee we een streepje voor hebben op concurrenten met een 'gewone' locatie. We laten een groot deel van onze producten en grondstoffen aanvoeren via de waterweg: zand, grind, betonblokken, klinkers, snelbouwmateriaal, ... Zand en grind worden wekelijks geleverd per schip; je mag rekenen dat zo'n schip tien tot vijftien vrachtwagens van de baan houdt. Nu bestuderen we of we zelf kunnen leveren via het water, want door de vele wegenwerken is het niet simpel om onze klanten in de stad te bereiken. Op het Albertkanaal heb je daar geen last van. We denken aan

een hub in een van de havendokken, van waaruit we onze klanten in de stad zouden kunnen bedienen."

Wat is voor u de grootste prioriteit bij de opwaardering van de Kanaalkant?

JVP: "De Hoogmolenbrug gaat op zijn huidige locatie verdwijnen. Onze terreinen liggen aan beide kanten van die brug. Het is voor ons van groot belang dat we na het afbreken van die brug via de weg bereikbaar blijven. Op een vlotte, maar vooral veilige manier, met zo min mogelijk hinder voor de omwonenden. De herwaardering van de Kanaalkant is een opportuniteit om de verkeers-problematiek grondig te herbekijken. Dat gebeurt nu en we ervaren dat er rekening met ons wordt gehouden. We worden betrokken bij het overleg."

BELORTA KOCHT 5 HA OP NIEUWE SITE VEILING ZUID

Nieuw industrieterrein voor agro-industrie

TEKST | JOHAN VAN GEYTE

Er wordt nog volop gewerkt aan het nieuwe regionale bedrijventerrein Veiling Zuid in Sint-Katelijne-Waver, dat voorbehouden is voor ondernemingen uit de agro-industrie. Tegen het einde van het jaar moeten de infrastructuurwerken achter de rug zijn. Intussen worden er bedrijfsgebouwen opgetrokken - de eerste zijn al in gebruik genomen - waaronder die van BelOrta.

Veiling Zuid sluit aan bij de terreinen van BelOrta, de grootste coöperatieve groenten- en fruitveiling van Europa. Het bedrijf kocht vijf hectare van het nieuwe bedrijventerrein, dat in totaal 55 hectare groot is en dat ontwikkeld werd door de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen. Alle gronden zijn voorbehouden voor ondernemingen die actief zijn in de verwerking van land- en tuinbouwproducten, in toelevering aan de agrosector of in dienstverlening aan die industrie.

"BelOrta trekt er gebouwen op die we ter beschikking stellen aan exporteurs die aan crossdocking doen, waarbij ze ladingen groenten en fruit samenstellen volgens de behoeften van hun eindklanten", zegt Luc Peeters, die verantwoordelijk is voor de externe relaties van BelOrta. "We hopen dat op Veiling Zuid ook bedrijven komen die actief zijn in de

*We beperken de
overlast voor de
buurt met groene
buffers en
ingekapselde kaden.*

LUC PEETERS,
RELATIEBEHEERDER, BELORTA

distributie van exotische groenten en fruit. Dat zou ook interessant zijn voor onze klanten. Dan kunnen zij zich in één keer volledig bevoorraden. En als zich op deze terreinen een douanedeclarant zou vestigen, zou dat de exportbedrijven extra kunnen ondersteunen. Ook dat zou mooi zijn. Het terrein zal in elk geval Sint-Katelijne-Waver nationaal en internationaal nog meer op de kaart zetten als de groentetuin van Europa." Directeur Chris De Pooter beaamt: "De POM Antwerpen en BelOrta zetten hier Sint-Katelijne-Waver als 'Fresh Valley' voor groenten en fruit op de kaart."

Parkmanagement

Veiling Zuid en BelOrta gaan voor duurzaamheid. BelOrta gaat er prat op dat het zich heel snel achter de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties schaarde. "Hier plaatsen we ledverlichting en >

recupereren we regenwater, en onze gebouwen worden ontworpen voor gebruik van zonnepanelen.”

“BelOrta investeert in duurzame energieoplossingen als warmtekrachtkoppeling, zonne-energie en warmterecuperatie, en in studies rond alternatieve energie. Binnen Veiling Zuid zoeken we gelijkgestemde collega's”, aldus Chris De Pooter. “We doen ook inspanningen om de overlast voor de buurt te beperken”, vult Luc Peeters aan. “Rond de gebouwen leggen we groene buffers aan, het laden en lossen van vrachtwagens gebeurt aan ingekapselde kaden om geluids-

*BelOrta investeert
in duurzame
energieoplossingen
en studies rond
alternatieve energie.*

CHRIS DE POOTER,
DIRECTEUR, BELORTA

overlast te vermijden. We laten momenteel ook een studie uitvoeren naar boorgatenergieopslag (opslag van energie in de bodem, red), om te zien wat technisch en economisch haalbaar is.” Op het bedrijventerrein wordt parkmanagement ingevoerd. Bedrijven kunnen daardoor bepaalde taken als groenonderhoud en afvalophaling gemeenschappelijk regelen. Dat is handiger, duurzamer en vaak ook goedkoper. De POM Antwerpen bouwde hierrond al veel expertise op. Peeters ziet vele voordelen. Voor hem maakt parkmanagement het gemeenschappelijk overleg met de buurt en met het

LUC PEETERS

- Manager externe relaties bij BelOrta
- Voormalig directeur van het Proefstation voor de groenteteelt
- Begon zijn loopbaan bij Aveve

CHRIS DE POOTER

- Directeur van BelOrta
- Rechter bij de rechtbank van koop-handel Mechelen/Antwerpen

gemeentebestuur gemakkelijker. Een aandachtspunt is de arbeidsmarkt. "In de regio tussen Antwerpen en Brussel zijn veel logistieke bedrijven actief. Met Veiling Zuid erbij zal de vraag naar gepaste profielen in deze streek nog stijgen", zegt Peeters. Een voordeel is dat de agro-industrie en voedingssector minder conjunctuurgevoelig zijn dan andere. Ook als het economisch minder goed gaat, blijft de behoefte aan voeding bestaan. De vraag naar groenten en fruit zal in de toekomst zelfs eerder stijgen, want de consument hecht steeds meer belang aan gezonde voeding. ▲

POM Antwerpen biedt kavels op maat aan

Veiling Zuid is een nieuw bedrijventerrein in Sint-Katelijne-Waver, voorbehouden voor bedrijven die banden hebben met de land- en tuinbouw. De Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen werkte meer dan tien jaar aan dit project.

"We hebben met tientallen partijen onderhandeld om het terrein te kunnen kopen, ontsluiten en ontwikkelen", legt Luc Broos, directeur van de POM Antwerpen uit. "Voor een privé-ontwikkelaar is dit niet haalbaar."

De site ligt net naast BelOrta, de grootste coöperatieve veiling van Europa, en grenst aan een industriezone die al heel wat ondernemingen uit de agro-industrie huisvest. Daarom werd gekozen om die cluster te versterken en de terreinen voor te behouden voor bedrijven uit die sector. Voorbeelden van mogelijke activiteiten zijn de productie van kant-en-klare maaltijden, verpakking van groenten en fruit, productie van veevoeding, productie van landbouwmachines en acclimatisatie van planten.

De POM Antwerpen past bij de ontwikkeling van nieuwe terreinen als Veiling Zuid al volop de principes van de nieuwe Nota Ruimte van de provincie toe. "Wij stimuleren zuinig ruimtegebruik, bijvoorbeeld door bedrijven tegen elkaar te bouwen of dienstencentra met gemeenschappelijke vergaderzalen aan te bieden. Ook zorgen wij voor groenbuffers met de buurt, fietsgelegenheid, energieneutrale infrastructuur en gemeenschappelijke waterbuffers", zegt Luc Broos. Parkmanagement is opgenomen in de verkoopakte.

Eind dit jaar moeten de infrastructuurwerken – wegen-net en nutsleidingen – op het nieuwe industrieterrein afgerond zijn.

Er zijn nog een aantal kavels beschikbaar.
Meer informatie op www.pomantwerpen.be.

NIEUWE WEG VOOR CATENBERG EN STUYVENBERG

Betere afstemming tussen dorpskern en bedrijventerreinen

TEKST | LAURENZ VERLEDENS

In Rumst passeert het vrachtverkeer richting de bedrijventerreinen Catenberg en Stuyvenberg door de dorpskern. Een ongelukkige situatie die weegt op de leefbaarheid van de gemeente en die de opwaardering van de bedrijventerreinen afremt. Maar er is een oplossing in de maak.

"Een goede relatie tussen bedrijven en buurtbewoners is essentieel."
Paul Robbrecht, expert bedrijventerreinen, POM Antwerpen

Catenberg en Stuyvenberg zijn ontstaan uit de vroegere steenbakkerij-activiteiten in de streek. In de loop der jaren kwamen er nieuwe industriële en logistieke activiteiten bij. "Catenberg en Stuyvenberg vormen een heel grote site, van meer dan honderd hectare", zegt Paul Robbrecht, expert bedrijventerreinen bij de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen.

"Er is nog ruimte voor nieuwe bedrijvigheid. De strategische ligging tussen Antwerpen en Brussel maakt het gebied best interessant. Het op- en afrittencomplex van de E19 ligt op minder dan twee kilometer." De nabijheid van de Rupel, die de

terreinen via het water bereikbaar maakt, is een bijkomende troef voor een duurzame herwaardering van de site. Maar de verdere invulling en opwaardering van de terreinen is afhankelijk van een oplossing voor het drukke vrachtverkeer dat door de dorpskern van Rumst passeert. "De dorpskern ligt tussen de afrit van de snelweg en de bedrijventerreinen", schetst Paul Robbrecht.

"Dagelijks passeren er ongeveer duizend vrachtwagens. Dat weegt op de leefbaarheid van de gemeente. Het gemeentebestuur heeft ons daarom gevraagd om mee naar een oplossing te zoeken."

Minder hinder

Die oplossing is nu in zicht. Na grondig verkenning- en onderzoekswerk via de procedure 'complexe projecten', liggen er twee opties voor als meest kansrijk.

De eerste voorziet in een noordelijke omleidingsweg met een oostelijke of westelijke parallelweg met de E19, de tweede in een zuidelijke verbindingsweg. "Het goede nieuws is dat in beide opties de overlast voor negentig procent van de bewoners wegvalt", zegt Paul Robbrecht.

"Voor de overige tien procent bestuurders we flankerende maatregelen, zoals geluidsbuffers, om de hinder tot een minimum te beperken." Minder overlast voor de bewoners schept kansen voor bedrijvigheid. "Van- daag is het voor bedrijven precies door de leefbaarheidsproblematiek heel moeilijk om een vergunning te krijgen", stelt Paul Robbrecht vast. "De bedrijven zelf hebben baat bij een goede relatie met de buurtbewoners, en ze zijn vragende partij voor een vlotte, duidelijke en niet-conflicterende verbinding met de snelweg." ▲

7 aandachtspunten bij de herwaardering van bedrijventerreinen

1

Aard van de bedrijvigheid

Oude bedrijventerreinen zijn door hun ligging, karakter en historiek vaak geschikt voor een bepaald soort bedrijvigheid.

2

Mobiliteit

De herwaardering van oude bedrijventerreinen biedt kansen op het vlak van multimodaliteit en fietsverkeer.

3

Bodem

Historische bodemverontreiniging komt geregeld voor, maar valt altijd wel op te lossen.

4

Waterhuishouding

Op oude bedrijventerreinen moet vaak de waterhuishouding in orde gebracht worden, bijvoorbeeld met waterbuffers en infiltratiezones.

5

Omgeving

Allerlei aanpassingen – soms heel eenvoudige – kunnen de leefbaarheid in nabijgelegen woongebieden verhogen en een meer kwaliteitsvolle omliggende natuur en open ruimte tot stand brengen.

6

Energie

Hernieuwbare energie wordt een must, de uitwisseling van restenergie is een nieuwe beloftevolle trend.

7

Klimaat

De herinrichting van een bedrijventerrein gebeurt het best met de klimaatverandering in het achterhoofd. Planten die schaduw bieden en waterdoorlatende verharding bijvoorbeeld zijn maar twee maatregelen die meestal gemakkelijk te nemen zijn.

NIEUWE TOOLBOX VOOR FIETSGESCHIKTHEID

Fietsen op bedrijventerreinen kan (veel) beter

TEKST | NICOLAS CHARTIER

Nu steeds meer werknemers koning Auto inruilen voor prinses Fiets, wordt de fietsveiligheid in ons land weer een hot topic. Ook op bedrijventerreinen wordt erover gediscussieerd, want het vele vrachtverkeer en de gebrekkige infrastructuur veroorzaken er heel wat problemen. De combinatie van watergebonden activiteiten, vrachtverkeer, autoverkeer en fietsverkeer vormt een echte uitdaging op vlak van verkeersveiligheid. Een studie van de provincie Antwerpen over de bedrijvenzone Kanaalkant reikt voor het eerst concrete richtlijnen aan.

De Kanaalkant aan het Albertkanaal ligt in een gebied waar veel mensen wonen en veel verkeersassen samenkomen. Die combinatie zorgt voor een ingewikkelde verkeerssituatie voor zowel fietsers als auto's als vrachtwagens. Daarom ontwikkelde de provincie Antwerpen in samenwerking met verschillende partners een ambitieus toekomstplan. Het plan is een totaalvisie op de ruimte. Het integreert alle geplande acties rond wonen, ondernemen, bereikbaarheid en groen.

Een van de acties is een onderzoek om het bedrijventerrein geschikt te maken voor fietsverkeer. Wat bleek? Tot nu toe bestonden er nauwelijks richtlijnen om te bepalen of een bedrijvenzone geschikt is voor fietsers, en om die geschiktheid te verbeteren.

Daarom trok de provincie Antwerpen zelf op onderzoek uit en ontwikkelde ze een toolbox met maatregelen om de fietsgeschiktheid van de Kanaalkant en andere bedrijven-terreinen te verbeteren. De provincie verzamelde heel wat best practices

uit binnen- en buitenland en vroeg verschillende bedrijven uit de Kanaalkant wat zij als knelpunten en opportuniteiten ervaren.

Iedereen op de trappers

Een van de gesprekspartners van de provincie was het familiebedrijf De Boer, een pionier op het vlak van fietsmobiliteit in de bedrijvenzone. "Afhankelijk van de afstand tussen hun woning en het bedrijf kunnen onze werknemers een gewone of een elektrische bedrijfsfiets krijgen",

licht financieel directeur Dirk Jacobs het fietsbeleid van zijn bedrijf toe. "Daarnaast installeerden we ook fietsenstallingen, lockers en douches. We bieden onze werknemers een gratis fietsverzekering en gratis onderhoud aan. Al deze maatregelen hebben ertoe geleid dat meer dan de helft van onze werknemers met de fiets naar het werk komt. Jammer genoeg laat de fietsveiligheid binnen de bedrijvenzone nog veel te wensen over. We waren dan ook aangenaam verrast toen de provincie Antwerpen ons vroeg mee te werken aan een fietsgeschiktheidsstudie."

Voor het eerst zijn er maatregelen en richtlijnen om het fietsverkeer op bedrijventerreinen veiliger en aantrekkelijker te maken.

DIRK JACOBS,
FINANCIEEL DIRECTEUR, DE BOER

Wildgroei

Een van de belangrijkste stappen in de studie was de organisatie van een

workshop met bedrijven en experts in fietsbeleid, om samen te onderzoeken welke maatregelen haalbaar zijn en welke maatregelen eventueel nog ontbreken. In totaal namen dertig bedrijven en experts deel, van binnen de Kanaalkant en van ver erbuiten.

Een van hen was Dimitri Deiteren, projectcoördinator voor bedrijven-terreinen bij de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij Kempen (IOK): "Ook bij ons in de Kempen is het niet altijd veilig om op bedrijventerreinen te fietsen. Er is een enorme wildgroei van vrachtwagens die in bermen of op fietspaden staan, als er al fietspaden zijn. Oudere bedrijvenzones hebben losstaande bedrijfsgebouwen die elk hun eigen in- en uitgang hebben, wat talloze conflicten met fietsers veroorzaakt. Tegelijk merken we dat de interesse in fietsverkeer groeit, zowel bij bedrijfsleiders als werknemers. Aangezien de files de komende jaren hoogstwaarschijnlijk niet zullen afnemen, denk ik dat die interesse alleen maar zal groeien."

Toolbox

Tijdens de workshop werden verschillende maatregelen aan de deelnemers voorgesteld. Een daarvan heeft de firma De Boer onderzocht: "We sensibiliseren onze leveranciers nu voor de fietsgebruikers", legt Dirk Jacobs uit.

"Zo sturen we bij elke bestelling een plan mee van de omgeving van ons bedrijf, waarop de fietspaden duidelijk staan aangeduid." De provincie Antwerpen verzamelde nog tal van andere concrete maatregelen om de fietsgeschiktheid van bedrijventerreinen te verbeteren. Deze maatregelen bracht ze onder in zes pijlers: fietsbereikbaarheid, infrastructuur en

De interesse in fietsverkeer groeit, zowel bij bedrijfsleiders als bij werknemers.

DIMITRI DEITEREN, PROJECTCOÖRDINATOR
BEDRIJVENTERREINEN, INTERCOMMUNALE
ONTWIKKELINGSMATSCAPPIJ KEMPEN (IOK)

diensten, fietsparkeren, signalisatie, fietscultuur en -campagnes, en inspraak en overleg. Sommige maatregelen kunnen bedrijven zelf nemen, zoals beter bereikbare en veilige fietsstallingen. Andere maatregelen moeten op het niveau van heel de bedrijvenzone genomen worden, zoals lokale signalisatie of een zonaal parkeerverbod voor vrachtwagens. Ten slotte zijn er ingrepen die buiten de bedrijvenzone vallen, zoals aantakkingen op het bovenlokale fietsroutenetwerk en afstandsparkings met deelfietsen voor het afleggen van de zogenaamde last mile. ▲

Alle maatregelen zijn terug te vinden in de studie. Meer informatie op www.provincieantwerpen.be (zoek op 'fietsgeschiktheid') of richt je vragen aan de dienst mobiliteit, via fietsen@provincieantwerpen.be.

PROVINCIE ANTWERPEN ONTWERPT NIEUW BUSINESSPLAN

Fietspunten gered van sluiting

TEKST | NICOLAS CHARTIER

In 2016 zette de NMBS om besparingsredenen haar financiering stop van fietspunten in treinstations met volgens de spoorwegmaatschappij onvoldoende reizigers. Even leek het erop dat heel wat fietspunten daardoor gingen verdwijnen. Maar een nieuw businessplan bracht redding.

De ervaring die doelgroepmedewerkers bij ons opdoen, helpt hen om opnieuw door te stromen naar de reguliere arbeidsmarkt.

GUST VAN GILS, FIETSPUNT-
VERANTWOORDELIJKE TURNHOUT

Fietspunten zijn locaties aan stations waar pendelaars terecht kunnen voor kleine herstellingen aan hun fiets volgens het "veilig thuis"-principe: de fietspunten voeren net voldoende herstellingen uit zodat de fietser veilig en reglementair thuis raakt. Voor grotere herstellingen verwijzen ze door naar reguliere fietsenmakers. Daarnaast bieden fietspunten ook fietsverhuur aan en onderhouden en bewaken ze de fietsenstallingen in het station.

"In de fietspunten werken doelgroepwerknemers", zegt Gust Van Gils, fietspuntverantwoordelijke in Turnhout. "Dat zijn mensen die moeilijk aan de slag raken in het reguliere arbeidscircuit, bijvoorbeeld omdat ze al meer dan twee jaar uitkeringsgerechtigd zijn door langdurige ziekte of werkloosheid. De ervaring die ze bij ons opdoen, helpt hen om opnieuw door te stromen naar de reguliere arbeidsmarkt."

Kantje boordje

In 2016 dreigden tal van fietspunten in de provincie Antwerpen de deuren te moeten sluiten door besparingen van de NMBS. "De NMBS heeft toen beslist om de aanwezigheid, de voorwaarden en de dienstverlening van de fietspunten aan te passen op basis van het aantal reizigers en fietsrekken in het station", bevestigt Bart Crols van de persdienst van de NMBS. Concreet kwam dit erop neer dat fietspunten aan stations met minder dan 2 500 reizigers per dag, geen financiële ondersteuning meer kregen van de NMBS en de deuren zouden moeten sluiten. In de provincie Antwerpen zouden enkel de fietspunten in Antwerpen-Centraal, Berchem, Mechelen en Lier niet door deze maatregel getroffen worden. Vervelend voor de reizigers, maar ook een ramp voor de meer dan twintig doelgroepmedewerkers. De provincie Antwerpen sprong in de bres en kwam met een nieuw businessplan.

Extra dienstverlening

Griet De Ceuster, experte in transitie- en crisismanagement in zachte sectoren, bleek de geknipte persoon om het nieuwe plan uit te tekenen. "Om tot een rendabel plan te komen, hadden we ondermeer de hulp van lokale besturen nodig", blikt ze terug.

"Om die over de streep te trekken, beslisten we de dienstverleningen door de fietspunten uit te breiden tot buiten de stationsomgeving, zodat de return-on-investment voor de gemeentebesturen groter werd. Elke gemeente kon een lijst opgeven met zes tot tien grote fietsenstallingen buiten de stationsomgeving, waar fietspunten voortaan dezelfde dienstverlening zouden aanbieden als in de stations. Bovendien boden we de gemeenten de keuze uit een aantal extra diensten. Sommige gemeenten kozen voor onderhoud van de fietsen van het gemeentepersoneel, anderen om de aankopen van burgers op de markt door medewerkers van de fietspunten naar huis te laten brengen. Ook hebben we een mobiele fietsen-

We hebben de dienstverlening van de fietspunten uitgebreid om de return-on-investment voor de gemeentebesturen te vergroten.

GRIET DE CEUSTER, EXPERTE IN TRANSITIE- EN CRISISMANAGEMENT

stalling aangekocht van zeshonderd plaatsen, die gemeenten twee keer per jaar gratis mogen gebruiken. Die mobiele fietsenstalling gaan we ook verhuren aan grote evenementen voor extra inkomsten."

Raamovereenkomst

De provincie sloot ook een nieuw akkoord met de NMBS, stelt Griet De Ceuster tevreden vast. "Handelaars die een ruimte in een station willen huren, betalen daar normaal een concessievergoeding voor, tegen commerciële tarieven. Door de raamovereenkomst tussen de provincie Antwerpen en de NMBS kunnen sommige fietspunten hun locatie aan het station gratis gebruiken in ruil voor het garanderen van de fietspuntdienstverlening aan de stations."

Dankzij het nieuwe businessplan, de nieuwe inkomsten en de nieuwe overeenkomst met de NMBS moest geen enkel fietspunt de deuren sluiten. "Integendeel, we zijn al van tien naar veertien fietspunten gestegen," vertelt Griet de Ceuster opgetogen, "en begin volgend jaar gaan er waarschijnlijk nog twee open." De nieuwe vestigingen zijn niet alleen een pluspunt voor de reizigers. Ze scheppen ook extra banen. ▲

BEDRIJVGHEID EN NATUUR, HAND IN HAND

Groene make-over voor oud bedrijventerrein

TEKST | PAUL VERSCHUEREN

Bedrijvigheid en natuur lijken op het eerste gezicht moeilijk verenigbaar. Toch is niets minder waar. In de Rupelstreek haalt men volop de groene borstel door oude industrieterreinen. Het Agentschap Natuur en Bos (ANB) ondersteunt de groene herinrichting van bedrijventerreinen in Rumst zelfs met een ongeziene subsidie van 680 000 euro. De ondernemingen Wienerberger en Kerkstoel investeren mee.

Wienerberger is vandaag de enige actieve steenfabrikant in de Rupelstreek. Ooit was het anders en telde de omgeving meer dan honderdvijftig steenbakkerijen. Maar na de jaren van de wederopbouw gingen ze een voor een ten onder aan overproductie en concurrentie van geautomatiseerde fabrieken. Veel kleiputten werden overgelaten aan de natuur en zijn daardoor nu unieke habitats voor plant en dier. Om dit waardevolle gebied verder te ontwikkelen is een verbinding met de Rupel gepland, over de terreinen van Wienerberger en Kerkstoel heen. Dergelijke natuurverbindingen – door ecologen “corridors” genoemd – verhogen de

*We willen
ontgonnen gebied
zo snel mogelijk
weer vrijgeven
voor natuur
of landbouw.*

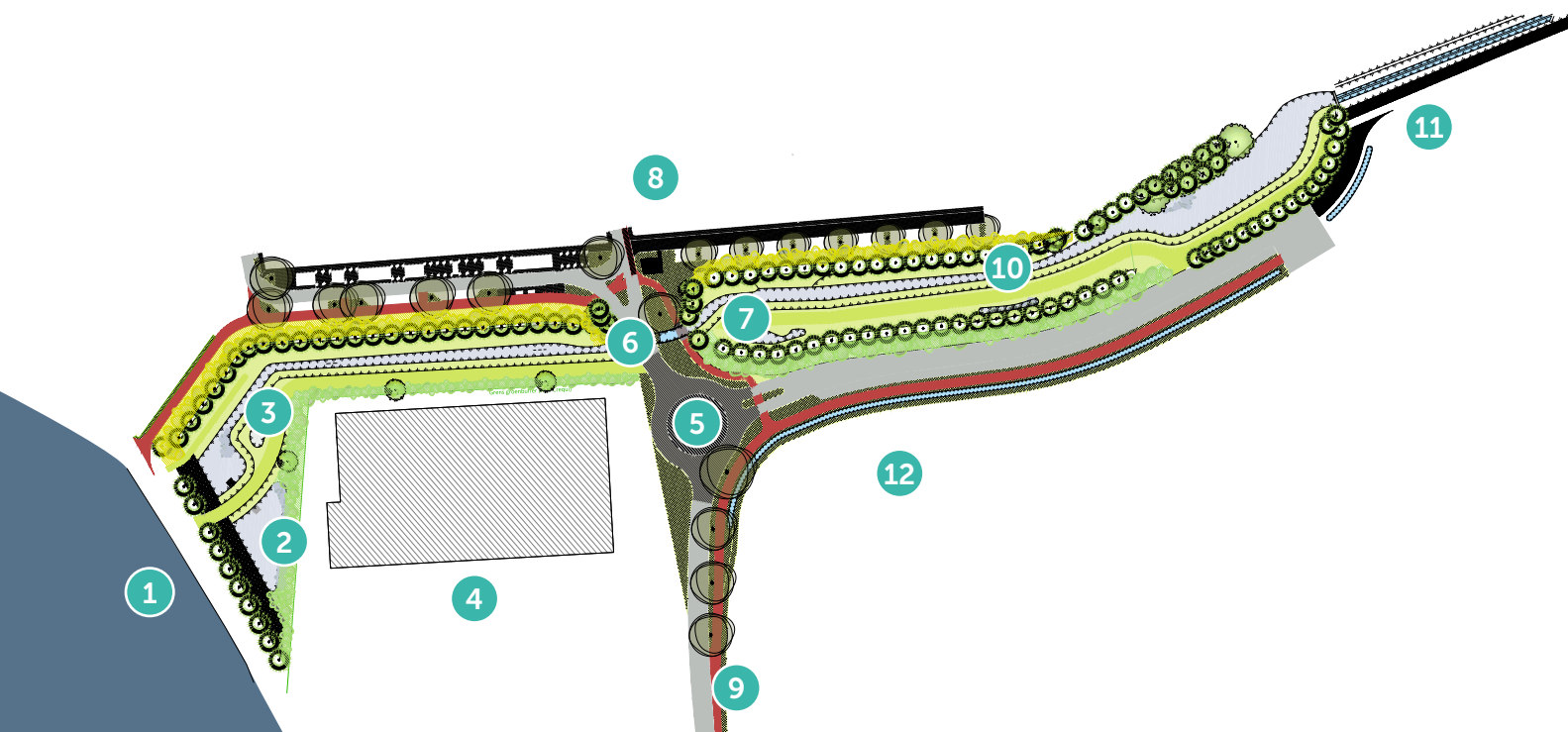
ANITA ORY,
DUURZAAMHEIDSMANAGER,
WIENERBERGER

uitwisseling van fauna en flora. Ze zijn essentieel voor de biodiversiteit.

Natuurverbinding

“De geplande corridor in Rumst gaat dertig hectare natuurgebied verbinden met de Rupel”, legt Dirk Cleiren enthousiast uit. Hij is senior expert bedrijventerreinen bij de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen, die de groene verbinding zal aanleggen. “We integreren de hele waterhuishouding van het natuurgebied met zijn kleiputten in deze natuurverbinding. Geen eenvoudige opgave, omdat het waterpeil van de kleiputten lager ligt dan dat van de rivier en een deel van de verbinding permanent onder water

1. Rupel / 2. Waterbuffer Wienerberger / 3. Droogvallende poel voor rugstreeppad / 4. Terrein Wienerberger
5. Nieuw rondpunt / 6. Ecotunnel / 7. Droogvallende poel voor rugstreeppad / 8. Bebouwde zone / 9. Fietspad (rood)
10. Poel met watervegetatie, voor kamsalamander / 11. Insteekweg / 12. Terrein Kerkstoel

De geplande groene corridor in Rumst zal niet alleen het oude kleiputtengebied met de Rupel verbinden. Het zal ook woonkern en bedrijventerrein beter van mekaar scheiden.

moet staan voor waterdieren. In heel Vlaanderen is nog maar weinig geëxperimenteerd met dit soort oplossingen."

"Op sommige plaatsen in de corridor nemen we maatregelen voor specifieke diersoorten. Zo komen er twee onbegroeide poelen voor de zeldzame rugstreeppad en een poel met watervegetatie voor de kamsalamander, diersoorten die al in het kleiputtengebied zitten." Ook een ecotunnel maakt deel uit van het plan. Otters, die al in het nabijgelegen natuurgebied Broek De Naeyer zijn gespot, zullen de ecotunnel kunnen gebruiken om van het kleiputtengebied naar de Rupel te trekken en omgekeerd.

Duurzame aanpak

Het ontwerp van de groene corridor bouwt verder op een plan dat Wienerberger ontwikkelde en kadert in een holistische aanpak. "We zijn ons ervan bewust dat er een enorme oppervlakte nodig is om klei in de ondergrond te ontginnen voor de productie van bakstenen en dakpannen", beklemtoont duurzaamheidsmanager Anita Ory. "Tijdens onze ontginning en ook op het moment dat we het landschap herstellen door de groeve opnieuw te vullen met propere grond besteden we veel aandacht aan tijdelijke natuur. Dat doen we door voor de rugstreeppad en kamsalamanders poelen aan te leggen die progressief mee

opschuiven met onze activiteiten in de groeven." In Steendorp en Merksplas en Beerse richtte de onderneming al een volledig ontgonnen kleigroeve in tot landbouwgebied. In Beerse en Rumst heeft Wienerberger samen met de gemeenten, de provincie Antwerpen en ANB een natuurontwikkelingsplan uitgewerkt. Om deze nabestemming natuur te kunnen ontwikkelen is een gedeeltelijke opvulling noodzakelijk om een nieuwe landschapsvorm te ontwikkelen waarbij natuur en zachte open recreatie voorop staan. Voor dit project worden grote hoeveelheden grond aangevoerd. Het transport hiervan gebeurt via de waterwegen. Om dit te kunnen realiseren werden de >

bedrijventerreinen van Wienerberger en openbare omgeving heringericht op een duurzame en ecologische manier. Het installeerde een wielwas- en watersproei-installatie om stofhinder en vervuiling door vrachtwagens te voorkomen. Ook legde het nieuwe terreinen aan om de opslag van grondstoffen en afgewerkte producten te verbeteren. Door een tunnel voor fietsers en voetgangers aan te leggen, gaf het bedrijf hen toegang tot het jaagpad langs de Rupel. "Om onze bedrijventerreinen te vergroenen hebben we verschillende ecocorridors aangelegd", vervolgt Anita Ory.

"Via deze natuurverbindingen vinden dieren de weg tussen de Rupel en het natuurgebied in de kleiputten. Ook buurtbewoners en recreanten aan de Rupeldijk genieten van de groene omgeving. De groenzones krijgen infiltratiegrachten en infiltratiebekkens zodat niet alleen natte natuur zich kan ontwikkelen maar ook voldaan wordt aan de eisen voor buffering en infiltratie", concludeert Ory.

Nieuw landschap

De geplande natuurverbinding is niet alleen belangrijk voor de biodiversiteit en de waterhuishouding in het

gebied. Ook de levenskwaliteit van de naburige bewoners zal erop vooruitgaan. Het bedrijventerrein grenst aan een woonkern, een overblijfsel van vroeger. De brede groenstrook rond het terrein zal nu de buurt beter van het bedrijventerrein scheiden. Ook de verkeerssituatie wordt aangepakt. Betonfabrikant Kerkstoel, die naast Wienerberger een ongebruikt terrein heeft liggen, zal het terrein straks kunnen bereiken zonder langs de woonkern te moeten passeren.

De nieuwe natuurcorridor wordt een interessante schakel voor een grootschalige opwaardering van het

Herwaardering van bedrijventerreinen in de Rupelstreek

De herinrichting van het bedrijventerrein in Rumst past in de ruimere context van het provinciale Gebiedsprogramma Rupelstreek en het Land-inrichtingsproject Schelde-Rupel van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Binnen deze context pakte de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen eerder al het terrein van betonfabrikant Coeck in Niel aan. De site kreeg een ecologische verbinding met de Rupel. Daarbij ging veel aandacht naar de waterhuishouding en specifieke diersoorten. Op het terrein zijn naast bufferbekkens, infiltratiezones en poelen een vleermuiskelder en een amfibieënwand te vinden. Verschillende vegetatiezones, zoals een gemengde heg, hooiland en een alluviaal bos, verhogen de biodiversiteit. Wildcamera's volgen wat er allemaal door de ecotunnels loopt en kruipt. Dat blijken onder meer vossen, marters en allerlei zeldzame vogels te zijn.

De POM Antwerpen heeft al heel wat ervaring met de groene herinrichting van bedrijventerreinen. In Niel pakte het de terreinen van betonfabrikant Coeck aan.

achterliggende landschap. "Vroeger was dit één grote stortplek", zegt Dirk Cleiren. "Nu maakt Natuurpunt er een nieuw natuurreservaat van." Vlakbij liggen nog twee te saneren stortten, die worden binnenkort ingepakt met grond van het Oosterweelproject. Afgelopen zomer startte een participatietraject om de groen-recreatieve invulling van het gebied samen met de buurt vorm te geven. In dit stukje van de Rupelstreek, met zijn bewogen industriële geschiedenis, ontstaat zo stilaan een heel nieuw landschap, met nieuwe relaties tussen natuur, bewoning en bedrijvigheid. ▲

Groen is goed voor uw bedrijf

Een natuurlijke groeninrichting biedt bedrijven heel wat voordelen. Het geeft terreinen niet alleen een moderne uitstraling maar toont ook maatschappelijke betrokkenheid en motiveert medewerkers. Tal van studies geven aan dat groen een positief effect heeft op het werkplezier en de werkefficiëntie. Er zijn meestal ook financiële voordelen. Zo doet groen de vastgoedwaarde van gebouwen stijgen en een doordachte, natuurlijke inrichting kan de kosten voor groenbeheer helpen verminderen. Specifieke ingrepen, zoals klimplanten of een groendak, bieden voordelen op het vlak van onder meer energieverbruik, klimaatcomfort en de opvang van fijnstof.

Schakel een adviseur in voor meer biodiversiteit op uw bedrijventerrein

Heel wat bedrijven willen dan ook graag hun terrein natuurgericht inrichten en beheren. Alleen weten ze vaak nog niet goed hoe. De provinciale Biodiva-scan en het Europese project 2B Connect maken ondernemingen bewust van het belang van een natuurgerichte inrichting én zet ze concreet op weg naar meer biodiversiteit. 2B Connect leidt adviseurs op om bedrijven te begeleiden en ontwikkelde een rekentool om de kosten en baten van een groen bedrijfsterrein in kaart te brengen en op te volgen. Nestkastjes ophangen en bijenhôtels installeren zijn leuke initiatieven maar 2B Connect gaat veel verder. Het helpt u om biodiversiteit op langere termijn te verankeren in het milieumanagement van uw bedrijf. Ook werken de getrainde adviseurs vanuit uw specifieke plek en behoeften, voor een duurzame oplossing op maat.

Op de website van 2B Connect vindt u de lijst met adviseurs en inspirerende praktijkvoorbeelden. Meer informatie op www.2b-connect.be.

2B Connect is een Interreg-project met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). De provincie Antwerpen is samen met het departement Omgeving van de Vlaamse Overheid trekker van dit project.

'T CENTRUM MOET EERSTE CIRCULAIRE GEBOUW WORDEN

Een gebouw dat eeuwig duurzaam is

TEKST | HANS HERMANS

Vergeet de klassieke manier van bouwen, milieuvriendelijke materialen, ziekmakende airco's en tonnen afval bij afbraak. Midden 2019 verrijst het eerste circulaire gebouw van België op de bedrijvensite Kamp C. 't Centrum wordt een revolutie.

Vier jaar al dromen Kamp C en zijn directeur Peter-Paul van den Berg van een circulair gebouw op hun campus. Het moet duurzaam en energiepositief zijn, met veel groen, licht en een modulaire kantoorinrichting. Wanneer het gebouw verouderd is, kan het volledig gedemonteerd worden en zijn alle materialen geschikt voor hergebruik. Maar circulair bouwen houdt meer in. "We herdenken de hele budgetplanning", aldus van den Berg. "Waarom moet je liften kopen als je ze kan leasen? Hetzelfde met gevels, televisies, stoelen, verlichting, ... Waarom moeten wij eigenaar zijn van alles in en rond het gebouw? Door te leasen verlagen we onze investeringskosten. De hogere operationele kosten van- gen we op met huurinkomsten."

Gezien 65% van de levenscycluskosten vast ligt na de ontwerp-fase, is het van cruciaal belang om bij nieuwe projecten vanaf dag één samen te zitten met alle betrokken partijen.

GEERT VERACHTERT,
DIRECTEUR STRATEGIE AND BUSINESS
DEVELOPMENT, GROEP VAN ROEY

Belgische expertise

Het Greenhouse in Utrecht wijst de weg. Dat circulaire restaurant betaalt een paar eurocent per bezoeker die plaatsneemt op een stoel, per boeking van een vergaderzaal met televisie, ... "Zo kunnen ze zich heel kwalitatieve meubelen veroorloven. Tegelijkertijd zorgt de leverancier ervoor dat die meubelen zo duurzaam mogelijk zijn", weet Jonathan Verdonck van Kamp C. "Ook in België hebben we al heel wat expertise", beklemtoont Geert Verachttert, directeur strategie and business development bij Groep Van Roey, kandidaat voor de realisatie van 't Centrum. "Aanbestedende overheden hechten gelukkig steeds meer belang aan de levenscycluskosten van hun gebouwen. Maar bij mijn weten staat er nog nergens in de wereld een gebouw dat aan alle principes van circulair bouwen voldoet. Dat van Kamp C kan het eerste worden."

Mensen worden blijer

Het Nederlandse consortium ATP begeleidt Kamp C bij het zoeken naar experts en aannemers. "Wij maken gebouwen waaraan mensen voelen, zien en merken dat ze circulair en duurzaam zijn", vertelt Jeroen Troost, initiatiefnemer van team ATP. "Mensen worden blijer van veel groen, een aangenaam zicht en natuurlijke klimaatbeheersing. Tegelijkertijd blijven onze gebouwen aanpasbaar aan veranderende behoeften, bijvoorbeeld omdat de tussenwanden - van de Kortrijkse start-up Juunoo - gemakkelijk verplaatsbaar zijn." Ook het Belgische Derbigum ziet zichzelf een rol spelen. "Onder meer met onze plantaardige dakbedekking", zegt Koen Sneyders, recycling operational manager bij Derbigum. "We gebruiken geen druppel petroleum bij de fabricage. We werken met harsen uit de papierindustrie die vroeger als afval beschouwd werden."

Mensen worden blijer van veel groen, een aangenaam zicht en natuurlijke klimaatbeheersing.

JEROEN TROOST,
INITIATIEFNEMER VAN TEAM ATP

Duurzaam na levensduur

De holistische visie van Groep Van Roey sluit aan bij wat Kamp C zoekt. "Gezien 65 procent van de levenscycluskosten vast ligt na de ontwerp-fase, is het van cruciaal belang om bij nieuwe projecten vanaf dag één samen te zitten met alle partijen", legt Verachtert uit. "Zo maken we samen slimme ontwerpkeuzes en maken we maximaal gebruik van duurzame materialen en technieken met de laagste levenscycluskosten. Vroeger bouwden we alleen, nu voegen we ook waarde toe tijdens de exploitatiefase door het aanbieden van slimme services en product as a service-oplossingen aan eigenaars en gebruikers van gebouwen. Op die manier geven we invulling aan de missie van onze groep om de kwaliteit van het leven van mensen te verbeteren door de creatie van leefbare en duurzame omgevingen." >

*Het pilootproject rond
't Centrum zal inzicht geven
in obstakels en oplossingen.
Deze kennis willen we met
de markt delen.*

JONATHAN VERDONCK,
PROJECTVERANTWOORDELIJKE, KAMP C

Kennis opbouwen en delen

Ook Kamp C wil meer dan een gebouw. Het wil kennis opbouwen en deze met de markt delen. Volgens Verdonck zal het pilootproject rond 't Centrum inzicht geven in obstakels en oplossingen. "De opgedane kennis gaan we delen. In het kader van de aanbesteding organiseren we al workshops. Twee masterclasses zijn al gepasseerd, in oktober volgen er nog drie waarvoor de inschrijvingen nu lopen. Achteraf gaan we een handboek maken voor andere overheden, over hoe ze een reglementaire aanbesteding kunnen doen, over de voor- en nadelen van circulair bouwen, over hoe ze zelf aan de slag kunnen." Dankzij de focus op kennis wordt 't Centrum niet enkel het eerste circulaire gebouw. Het zal ook aanzetten tot duurzamer bouwen elders, door zowel bedrijven als overheden. ▲

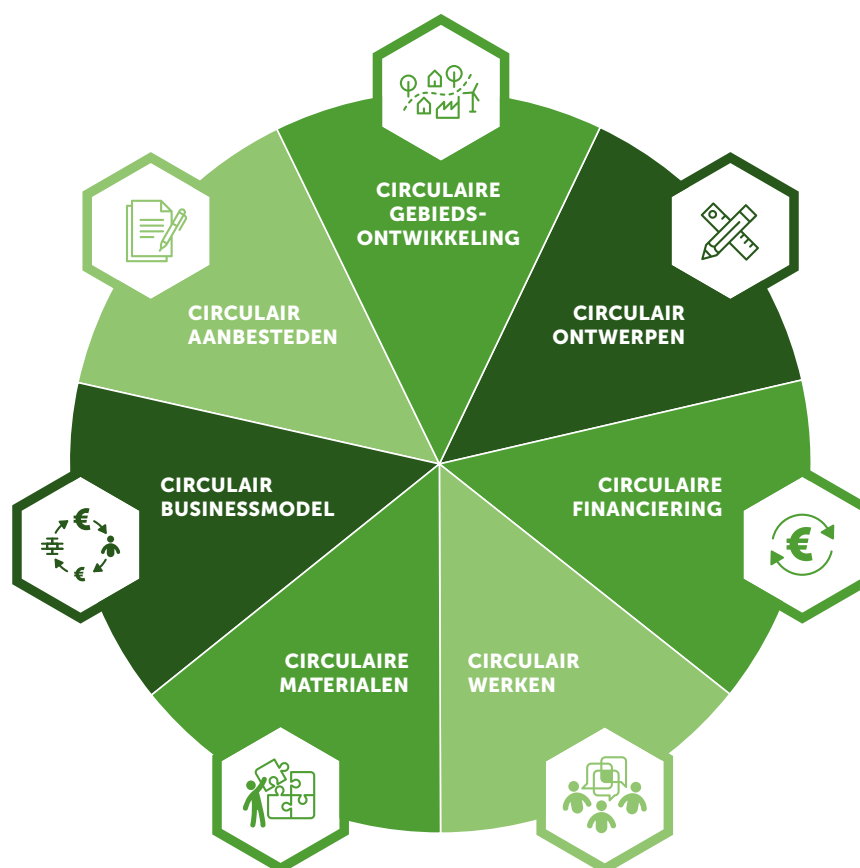
De nieuwsrubriek op de website van Kamp C (www.kampc.be) rapporteert geregeld over nieuwe ontwikkelingen in duurzaam en circulair bouwen.

Uit de startblokken

Voor de zomervakantie organiseerde Kamp C een kick-off voor 't Centrum maar met de voorbereidingen is men al langer bezig. Sinds twee jaar is Kamp C actief op zoek naar budget en partners. Met resultaat. De OVAM, de Vlaamse overheidssdienst die het beleid rond afval, materialen en bodem richting geeft, gelooft in het project. "De OVAM sponsort het aanbestedingsproces van 380 000 euro", vertelt Jonathan Verdonck, adviseur bij Kamp C, enthousiast. "De provincie Antwerpen legt 1,25 miljoen euro op tafel. We hebben partners als de Thomas More-hogeschool én subsidies van de Vlaamse overheid."

De 7 pijlers van circulair bouwen

Circulaire gebiedsontwikkeling

Een gebied indelen op basis van aanwezige materiaal-, rest-, afval- of energiestromen waardoor overschotten of afval van de ene als grondstof voor de andere dienen.

Circulaire financiering

Vormen van financiering via total cost of ownership, life cycle cost, investeringen die worden betaald door besparingen of verdiensten in tijd, statiegeld op materialen en leasingformules.

Circulaire materialen

Materialen die nagroeibaar zijn, herbruikbaar, re- of upcyclebaar waardoor ze zo lang mogelijk in de kringloop blijven.

Circulair aanbesteden

Een pakket van open geformuleerde ambities met vast budget daagt de markt uit om een consortium te vormen en zelf met innovatieve bouwoplossingen te komen.

Circulair ontwerpen

Gebouwelementen zo ontwerpen dat het gebouw dynamisch is, veranderbaar, remontabel en modulair en functioneert als een tijdelijke opslag van materialen.

Circulair werken

Werkruimte aanbieden als dienst. Het kantoor wordt open en dynamisch ingericht met hightechondersteuning. Communicatie en verbinding met andere medewerkers én bedrijven staan centraal.

Circulair businessmodel

Producten afnemen als dienst waarbij de producent eigenaar blijft en verantwoordelijk is voor het onderhoud en de terugname.

HERBESTEMMING VAN HISTORISCHE GEBOUWEN

Ondernemen in een pand met een ziel

TEKST | EVELIEN MAES

Wat hebben een fort en een vroegere landloperskolonie gemeen? Het zijn beide getuigen uit ons rijke verleden die een economische herbestemming hebben gevonden. Want wat is boeiender dan ondernemen in een pand met een verhaal?

BART SCHEENAERTS

- Oprichter van de coworkingspace het Bolwerk
- Bedrijfsleider van Appelblauwzeegroen
- Interim change manager bij Argento

Fort met groene coworking space

Aan de zuidrand van de stad Antwerpen ligt Fort 5, een gekende locatie voor fietsers en joggers uit de buurt. Sinds 2013 huist achter de dikke muren van het fortgebouw de coworking space het Bolwerk, een plek waar ondernemers, freelancers en flexwerkers samen komen werken. Bedrijven kunnen er vergaderzalen huren en evenementen laten plaatsvinden.

Bart Scheenaerts, een van de oprichters, kreeg toelating van de gemeente Edegem om een proefproject op te starten in het fort. Vijf jaar later

telt de coworking space een zeventigtal gebruikers en zijn er concrete plannen voor een verdere uitbreiding. "Met beperkte middelen en in goede samenwerking met de lokale politiek en de provincie Antwerpen zijn we dit avontuur gestart. We willen met het Bolwerk een ecosysteem uitbouwen waarbij niet alleen het bedrijfsleven aan bod komt, maar in partnership ook cultuur en natuur. Zo ligt er een beschermd vleermuizenreservaat naast de coworkingruimte."

"We gaan ook actief op zoek naar toffe initiatieven die na de werkuren in de gebouwen kunnen plaatsvinden. Zo bleek de akoestiek van de ruimte ideaal voor een ariaopvoering die we met het Simon Stevin Vlaams Vestingbouwkundig Centrum organiseerden. We stellen de ruimtes ook ter beschikking aan andere vzw's voor kunstexposities en toneelvoorstellingen. Op die manier ontstaat er een mooie harmonie tussen het kantoorgebouw, het cultureel erfgoed en de lokale kunstbeleving."

*Een mooie
harmonie tussen
kantoorgebouw,
cultureel erfgoed
en lokale
kunstbeleving.*

BART SCHEENAERTS,
OPRICHTER BOLWERK

De charme van de locatie is een van de belangrijkste redenen voor Annemie Willems, freelance copywriter, om in het Bolwerk te komen werken. "Je zit in een gebouw met karakter, dat geschiedenis ademt. Ik ben hoogsensitief en bij teveel prikkels maak ik even een wandeling of ga ik buiten lunchen. Gewoon al van de parkeerplaats naar je kantoorruimte wandelen is zo'n mooi begin van de dag", zegt Willems. Ook Steven Selleslags, bezieler van het bedrijf High on Life, haalt het unieke kader van het Bolwerk aan. Selleslags: "Ik maak als voedings- en bewegingscoach gebruik van het park voor bootcamp- en loopsessies met klanten en van de vergaderplekken binnen voor meer theoretische workshops."

Een fort huren als werkplek, voor een meeting, teambuilding- of ander activiteit? Meer informatie op www.fortengordels.be.

KAROLIEN HORCKMANS

- Projectcoördinator bij Kempens Landschap
- Projectleider voor de Koloniën van Merksplas en Wortel
- Geoloog

Landloperskolonie krijgt recreatieve invulling

In het hartje van de Kempen liggen de Koloniën van Wortel en Merksplas. Een plaats te midden van het groen, waar landlopers vroeger huisvesting en eten kregen in ruil voor landarbeid. Na de afschaffing van de wet op de beteugeling van de landloperij in 1993 dreigden de Koloniën te versnipperen en te vervallen. De provincie Antwerpen en veertig Kempense gemeenten richtten daarom in 1997 de vzw het Kempens Landschap op, met als doel de Koloniën in gemeenschapshanden te houden en de duizend hectare landschap en erfgoed een slimme invulling te geven.

Karolien Horckmans, projectcoördinator bij Kempens Landschap, volgt het dossier van Merksplas-Kolonie op. "Wij zorgen ervoor dat natuur, erfgoed, landbouw en recreatie gelijke stemmen krijgen in het project. We willen mensen naar het gebied trekken met horeca en recreatie, én de natuur niet verstoren."

In een tienjarenmasterplan kregen alle zeventien beschermde gebouwen van deze Kolonie, waaronder een school, een kapel en de verschillende gebouwen van de Grote Hoeve, een nieuwe functie. "We zijn begonnen met de restauratie van de kapel,

De Koloniën krijgen misschien een plaats op de UNESCO-Werelderfgoedlijst.

KAROLIEN HORCKMANS,
PROJECTCOÖRDINATOR BIJ KEMPENS
LANDSCHAP

zodat we deze ruimte al konden verhuren voor trouwfeesten en bedrijfsevents. Dat geeft al wat economische return om de rest van de restauratie mee te financieren”, zegt Horckmans.

In 2017 gingen het bezoekerscentrum en de brasserie open. “Een belangrijke mijlpaal in het project omdat je als bezoeker na een wandeling of fietstocht in het domein een hapje of drankje kan nuttigen en eens naar het toilet kan gaan”, zegt Horckmans. Afgelopen zomer opende Kempens Landschap in de gerestaureerde paardenstallen nog een hotel, een conciërgewoning en een polyvalente zaal. In een latere fase komen er nog extra hotelkamers bij. Horckmans: “Met het hotel en de kapel hebben we ruimte voor particuliere en zakelijke evenementen

zoals feesten, congressen, vergaderingen of teambuilding. Zo kunnen we de gebouwen het hele jaar door verhuren.”

Sinds begin mei is er een nieuwe uitbater voor de brasserie, het hotel en het fietsverhuurpunt van Merksplas-Kolonie. Het gaat hier om een kortlopende concessie van drie jaar. “We zoeken nu een nieuwe partij die het geheel of delen van het domein wil uitbaten”, vertelt Horckmans. “De nieuwe uitbater zal net op een goed moment komen, want de Koloniën zijn in de running om ingeschreven te worden op de UNESCO-Werelderfgoedlijst. Dat zou wereldwijde bekendheid geven.” ▲

www.kolonie57.be

Zelf interesse?

Naast Merksplas-Kolonie beheert Kempens Landschap nog andere historische gebouwen die wachten op een nieuwe economische invulling. Er worden steeds enthousiaste private partners gezocht om een uniek project te realiseren op een unieke locatie.

Geïnteresseerden kunnen terecht op de website
www.kempenslandschap.be.

© Raf Ketelslagers

INDUSTRIEEL ERFGOED IN UNIEK RIVIERLANDSCHAP

Nieuwe toekomst voor oude Electrabelsite

TEKST | WILLIAM VISTERIN

Aan de monding van de Rupel, in Schelle, ligt een waardevol stuk industrieel erfgoed, een oude site van Electrabel. De provincie Antwerpen onderzoekt er de ontwikkelingsmogelijkheden samen met omwonenden, gebruikers van het terrein en de nieuwe eigenaars, een vennootschap van de familie Cardoen.

Op basis van ontwerp en onderzoek formuleerde de provincie Antwerpen vier krachtlijnen voor dit waardevol gebied in de oksel van de Schelde en de Rupel. De krachtlijnen omvatten het intact houden van het open landschap en de waardevolle beplanting, het optimaliseren van het netwerk van fietsverbindingen en het behouden en integreren van industrieel erfgoed. Ten slotte wil ze nieuwe ontwikkelingen plannen nabij de bestaande woonwijk, visvijver en oude generatorhal. Deze moeten het groene karakter van de site maximaal behouden. Deze vier krachtlijnen zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de gemeentebesturen, beleidspartners, eigenaars, gebruikers en omwonenden van het gebied. Concrete acties volgen nog niet meteen. "Ten

Mogelijke scenario's werden afgetoetst bij omwonenden en andere stakeholders.

KAREL CARDOEN

vroegste vanaf 2020", zegt Kate Vanderstraeten van de dienst Ruimtelijke Planning van de provincie Antwerpen. "Voor de realisatie van deze vier krachtlijnen is een herbestemming van het gebied noodzakelijk. De provincie is recent gestart met de opmaak van een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan. Ook dit zal gebeuren in nauwe samenwerking met beleidspartners en met alle geïnteresseerde burgers."

Energieonderzoek

In afwachting zit de eigenaar niet stil. Karel Cardoen gaat momenteel na of de site niet opnieuw gebruikt kan worden voor energie. Energieactiviteiten passen binnen de huidige bestemming, en de impact op de mobiliteit in de buurt blijft beperkt. "Ik denk niet alleen aan de opwek-

king van energie met windmolens of zonnepanelen, maar ook aan het helpen balanceren van het stroomverdelingsnet van Elia met behulp van batterijen." Ook worden de mogelijkheden voor een biomassa-centrale, een gascentrale of een getijdencentrale onderzocht. Verder overweegt hij de bouw van een datacenter met IT-apparatuur. "De ligging, vlak naast een hoogspanningsstation, is ideaal. De overtollige energie die een datacenter met zich meebrengt, zouden we kunnen recupereren, eventueel voor woningen in de buurt."

“

De mobiliteit in de buurt is een van de grote aandachtspunten.

KAREL CARDOEN

”

Aangename samenwerking

Als streekmotor probeert de provincie Antwerpen samen met alle partners en geïnteresseerden te komen tot een gedragen visie voor het gebied. De samenwerking met de provincie beschrijft Karel Cardoen als "erg aangenaam". Hij deelt met de provincie respect voor omgeving en natuur. "Ik wil iets moois maken van iets waar niemand iets in zag", vertelt de 66-jarige ondernemer, die duidelijk nog niet aan pensioen denkt. "Zoals ik het nu zie, wordt dit mijn belangrijkste bezigheid." ▲

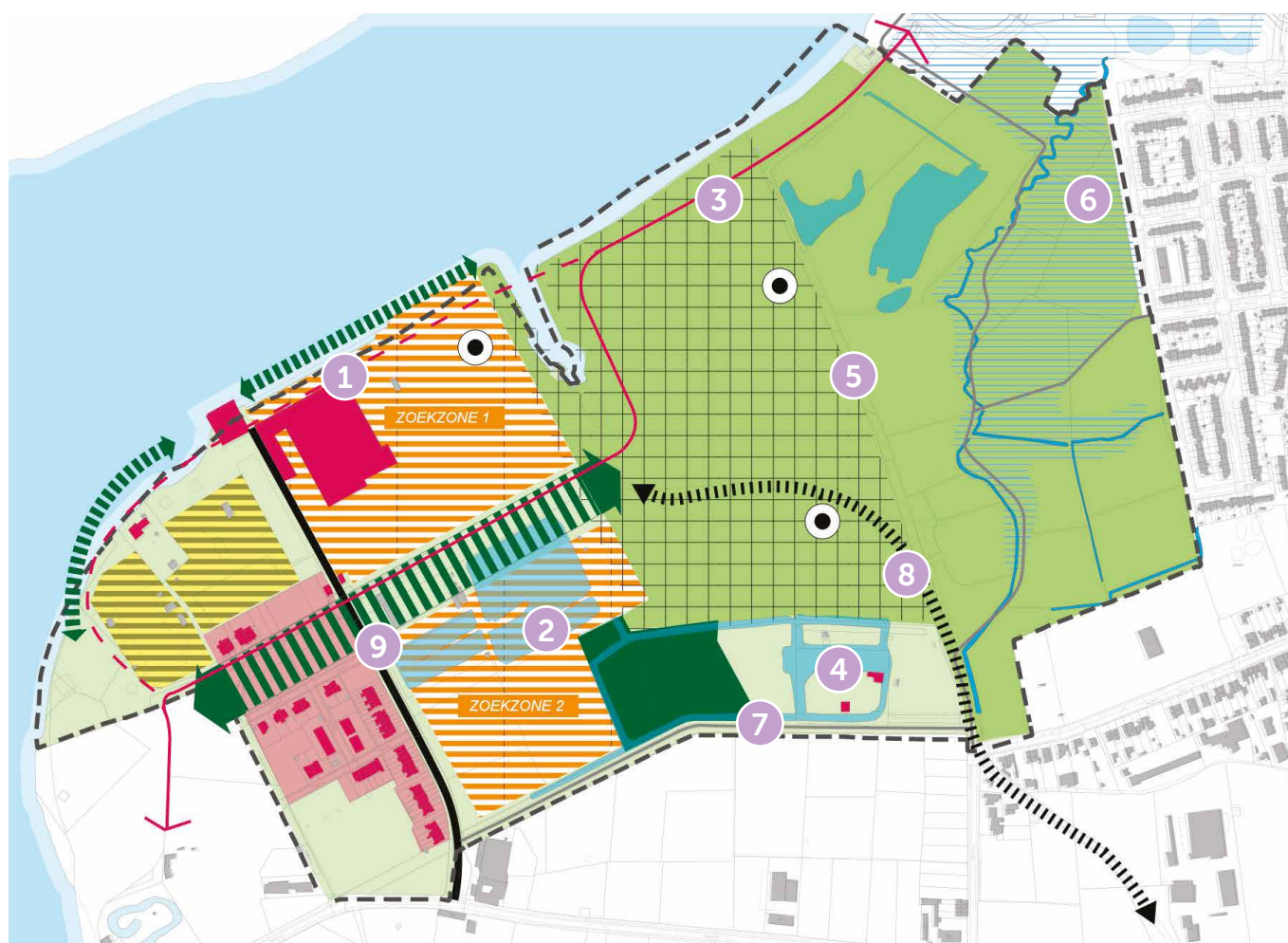
Meer informatie over het voorbereidend onderzoek en de burgerparticipatie op www.provincieantwerpen.be (zoek op 'Electrabelsite').

De provincie Antwerpen onderzoekt de mogelijkheden voor nieuwe activiteiten op de Electrabelsite, in samenwerking met eigenaar Karel Cardoen.

Synthesekaart

Deze kaart toont de bouwstenen voor het verdere traject. De twee zoekzones moeten nog ingevuld worden. Zoekzone 1 omvat de locatie van de vroegere elektriciteitscentrale, waar nieuwe ontwikkelingen mogelijk zijn. Zoekzone 2 ligt tegenover de tuinwijk en biedt ruimte voor recreatie, bij voorkeur in open lucht, of andere activiteiten die passen bij de tuinwijk en het groene karakter van de zone.

1 Groene verbinding tussen Rupeloeveren en Maaibeekvallei	4 Cultuurhistorisch erfgoed	7 Behoud van Laarhofbos en Elzenbos, indien mogelijk uitbreiden
2 Behoud van de visvijvers (eventueel op een andere locatie)	5 Landschapspark Rupelstreek als recreatieve trekpleister	8 Oude spoorverbinding als trage weg en natuurverbinding
3 Fietsroute langs de Schelde (fietsknooppuntennetwerk)	6 Maaibeekvallei voor ontwatering polders	9 Buffering en koppeling

VOORZITTERS BRUYNNOOGHE EN LOX PLEITEN VOOR REGIOFONDS

Kempen bundelt krachten in KIX-platform

TEKST | JOHAN VAN GEYTE

De provinciale technologiehuizen van Innotek in Geel en Mol, de Open Manufacturing Campus (OMC) bij Philips in Turnhout en de Innovatiecampus in Geel bundelen de krachten om start-ups en groeiende bedrijven met innovatieve projecten beter te ondersteunen. Het KIX-platform wil graag in 2019 van start gaan. Voorzitters Inge Bruynooghe (OMC) en Egbert Lox (Innotek) leggen het hoe en waarom uit.

Vanwaar de bundeling van krachten?

Inge Bruynooghe: "OMC boekt goede resultaten. We trokken al achttien jonge bedrijven aan en ons ecosysteem begint te draaien. Maar we stelden vast dat we dezelfde weg opgingen als Innotek en initiatieven van Voka."

Egbert Lox: "Ons parcours was ook goed, maar wat we deden, werd ook al in andere provincies gedaan. Het was te veel van hetzelfde. Na onderzoek van diverse opties besloten we te kiezen voor samenwerking en ons te koppelen aan het Streekplatform Kempen. Nu kunnen we samen beter het verschil maken."

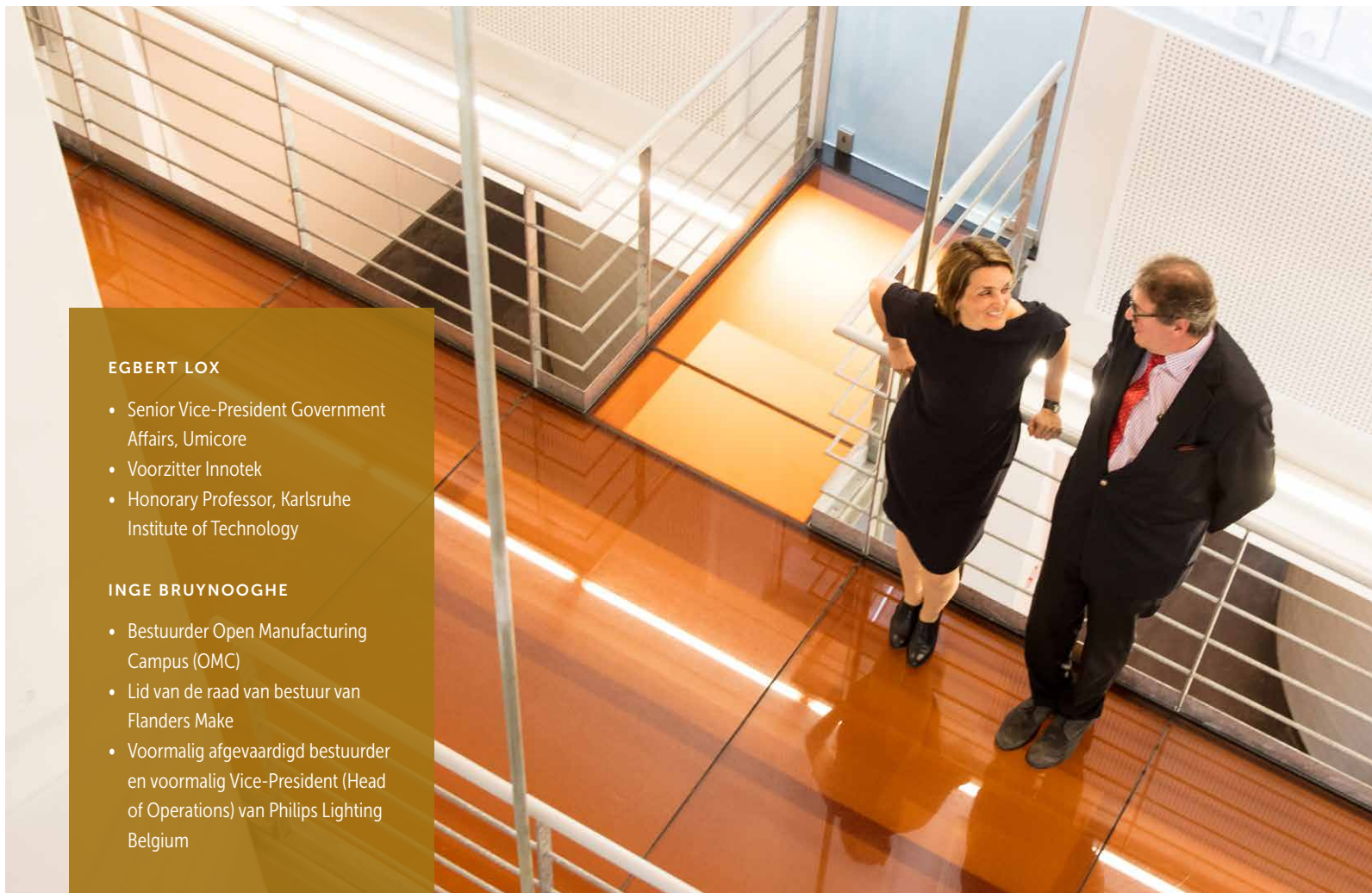
Onze expertise is interessant voor startende ondernemingen die willen opschalen.

INGE BRUYNNOOGHE, BESTUURDER, OMC

Kiest u voor een brede benadering of focust u op bepaalde sectoren?

IB: "We zetten in op drie speerpuntsectoren waarin we al een pak kennis hebben. De eerste is die van de agro en food, met bio-gebaseerde grondstoffen. De tweede is die van de life sciences, een sector waarin kleine ondernemingen zeer succesvol kunnen zijn. En de derde is die van de hightech in de maakindustrie."

EL: "Onze focus betekent niet dat we bedrijven uit andere sectoren per definitie uitsluiten. Maar zorgt dat we een coherent ecosysteem kunnen uitbouwen." >

EGBERT LOX

- Senior Vice-President Government Affairs, Umicore
- Voorzitter Innotek
- Honorary Professor, Karlsruhe Institute of Technology

INGE BRUYNNOOGHE

- Bestuurder Open Manufacturing Campus (OMC)
- Lid van de raad van bestuur van Flanders Make
- Voormalig afgevaardigd bestuurder en voormalig Vice-President (Head of Operations) van Philips Lighting Belgium

Welke toegevoegde waarde biedt het KIX-platform?

IB: "Onze expertise is vooral interessant voor startende ondernemingen die willen opschalen. In die fase moeten bedrijven kunnen terugvallen op een netwerk, en daar kunnen wij bij helpen. We hebben coaches die business-plannen, technische uitdagingen en groeidossiers ondersteunen en mee opvolgen. We organiseren ook opleidingen en events, en bieden verschillende ruimtes zoals kantoren, labo's, productie-ruimtes aan."

Een fonds dat kan investeren in Kempense initiatieven is er nog niet.

EGBERT LOX, VOORZITTER, INNOTEK

EL: "Wij kunnen daarnaast ook de link leggen met kennisinstellingen. Met het SCK, het VITO en de Thomas More-hogeschool willen we minstens de toonaangevende organisaties in onze regio betrekken. Maar ook met kennisinstellingen uit de bredere regio zoals de Universiteit Antwerpen en de KU Leuven werken we goed samen. Daar moet meer mee te doen zijn. Als het nuttig is, zoeken we voor startups juridische bijstand. Of financiële ondersteuning. Ook denken we aan de oprichting van een fonds voor investeringen in Kempense initiatieven. Ons voorbeeld is de Limburgse Reconversie maatschappij. In de Kempen bestaat zoiets nog niet."

Is financiering nog een heikel punt?

IB: "Financiering van starters is er vollopende. Nadien wordt het moeilijker. Bedrijven die willen doorgroeien hebben meer fondsen nodig, en hun succes staat nog altijd niet vast. Een fonds voor de Kempen zou hier inderdaad een bijdrage kunnen leveren." ▲

KIX wil graag begin 2019 van start gaan. Meer informatie op www.streekplatformkempen.be of contacteer mevrouw Dominique Van Dijck, coördinator Streekplatform Kempen, via dominique.vandijck@iok.be.

De initiatiefnemers

KIX zal een gezamenlijk project worden van de provincie Antwerpen, Streekplatform Kempen, Innotek, de Open Manufacturing Campus (OMC) en de Innovatiecampus. Er lopen momenteel gesprekken om nog meer partners uit onderwijs, onderzoek, de lokale overheid en de bedrijfswereld aan te trekken.

Innotek baat voor de provincie Antwerpen de technologiehuizen in Geel en Mol uit, waar jonge en startende bedrijven met innovatieve en technologische projecten gebruik kunnen maken van flexibele kantoor- en laboruimtes en bijhorende gemeenschappelijke diensten. Ze kunnen ook gespecialiseerd advies krijgen.

OMC, dat op de oude Philips-terreinen in Turnhout gevestigd is, focust op productiegeoriënteerde starters en doorgroeiers. Het ziet zichzelf als "de productiefste vierkante kilometer in hightech en life sciences".

De **Innovatiecampus Geel** richt zich op innovatieve bedrijven die samenwerken met onderwijsinstellingen Thomas More en KU Leuven.

Streekplatform Kempen is een overlegorgaan voor de Kempense lokale besturen, de provincie Antwerpen, politieke partijen, sociale partners en regionale stakeholders. Het richt zich op de sociaal-economische ontwikkeling in het arrondissement Turnhout, en de gemeenten Heist-op-den-Berg en Nijlen.

De **provincie Antwerpen** vervult een ondersteunende en coördinerende rol waar dit nuttig en nodig is om het lokale economische weefsel te versterken.

NIEUW DEMOCENTRUM VOOR LOGISTIEK

Log!Ville

naar Wetenschapspark Universiteit Antwerpen in Niel

TEKST | WILLIAM VISTERIN

Log!Ville. Dat is de naam van het nieuwe Vlaamse state-of-the-art-demonstratiecentrum voor de logistieke sector. Het centrum zal in 2020 de deuren openen in het Wetenschapspark Universiteit Antwerpen te Niel. We spraken erover met algemeen directeur Liesbeth Geysels, drijvende kracht achter Log!Ville.

Wat is de focus van Log!Ville?

Liesbeth Geysels: "In Vlaanderen is er heel wat logistieke kennis aanwezig, maar vaak blijft de valorisatie achterwege. De resultaten van de innovatieve projecten die wij als speerpunt-cluster verzorgen, de zogenaamde proofs of concept, raken soms moeilijk vertaald naar de praktijk. Terwijl het vaak wel om interessante én haalbare projecten gaat, met een positieve businesscase en ROI. Veel kmo's denken onterecht dat innovatie niet aan hen is besteed. De hoofdfocus van Log!Ville ligt zowel op proven technologie van hoogstaand niveau als op future-proven technologie, die binnen de vijftien jaar op ons afkomt. Met een gespecialiseerde belevings- en testruimte in een demonstratiecentrum willen we de vertaalslag helpen realiseren."

*Log!Ville wordt het
paradepaardje van de
logistieke sector in
Vlaanderen.*

LIESBETH GEYSELS, DIRECTEUR, LOG!VILLE

Wordt het een open demonstratiecentrum?

LG: "Log!Ville wordt sowieso een open demonstratiecentrum, dat is een basisprincipe. Geïnteresseerde partijen kunnen er kennismaken met nieuwe technologieën en processen en die ook effectief uittesten. We willen in Log!Ville de sterke punten van bestaande demonstratiecentra, zowel binnen als buiten de logistieke sector, bundelen. Zo bleken Kamp C - het provinciaal centrum voor duurzaam bouwen in Westerlo - en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) inspiratiebronnen voor ons."

Wat zijn de doelgroepen van Log!Ville?

LG: "We hebben drie doelgroepen. Ten eerste de sector zelf: Vlaamse logistieke dienstverleners, verladers/

retailers én toeleveranciers. Zij zullen in Log!Ville kunnen kennismaken met hoogwaardige logistieke toepassingen, zowel fysiek als virtueel. We richten ons hierbij op thema's als automatisering, digitale transformatie, duurzaamheid en e-commerce. De medewerkers van logistieke bedrijven vormen een tweede doelgroep, samen met studenten die de logistieke medewerkers van de toekomst worden. Ten derde willen we ook buitenlandse bedrijven en delegaties triggeren met onze logistieke troeven. Log!Ville wordt het paradepaardje van de logistieke sector in Vlaanderen."

Waarom vestigt Log!Ville zich op het Wetenschapspark in Niel?

LG: "Er waren initieel vier provincies geïnteresseerd. Uiteindelijk is na uitvoerig overleg voor Niel en dus voor de provincie Antwerpen gekozen. Het Wetenschapspark in Niel ligt om te beginnen centraler dan de cruise-terminal in Zeebrugge en de voor-

malige site van Ford Genk, die zich als valabele alternatieven opwierpen. Maar Niel haalde het ook door zijn aangetoonde EFRO-ervaring (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) en omdat het Wetenschapspark zich op innovatie toespitst. De Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen is eigenaar, beheerder en ontwikkelaar van het Wetenschapspark en zal optreden als de bouwheer."

Hoe zal het centrum eruit zien?

LG: "Het democentrum moet een landmark zijn en komt rechts van de ingang van het Wetenschapspark. Het zal ongeveer 2 500 vierkante meter beslaan. Om de ruimte optimaal te benutten wordt met twee niveaus gewerkt. Op het gelijkvloers komt het belevingsgedeelte met onder meer de co-creatierruimte, het fysieke magazijn en het virtuele deelluik. Boven op de mezzanine komt het praktische deel met moduleerbare vergaderzalen en een kantoorruimte."

Wat is de timing?

LG: "Begin juli is de aanbesteding in de markt gegaan. In juni 2019 plant de POM Antwerpen de eerstesteenlegging. In april 2020 moeten de bouwwerkzaamheden zijn afgerond zodat wij, na de inrichtingswerken, in september 2020 tot de officiële inhuuldiging van Log!Ville kunnen overgaan." ▲

Log!Ville kost 5 269 000 euro. Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) brengt 2 107 600 euro in, het Vlaamse Hermesfonds 526 900 euro, de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen 1 954 500 euro en het Vlaams Instituut voor de Logistiek (VIL) 680 000 euro.

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

EFRO
EUROPEES FONDS
VOOR REGIONALE
ONTWIKKELING

Wetenschapspark Niel breidt uit

Log!Ville krijgt een plaats op het Wetenschapspark Universiteit Antwerpen, een samenwerking tussen POM Antwerpen en Universiteit Antwerpen. Dat Wetenschapspark is een bedrijventerrein speciaal ingericht voor de huisvesting van starters en grotere bedrijven uit de sectoren life & environmental sciences en IT.

De aanwezige ondernemingen dragen, via hun activiteit en onderzoek, bij aan een positieve impact op natuur, voedselketen, volksgezondheid en de technologische sector. Om plaats te bieden aan nieuwe bedrijven worden er de komende twee jaar op het park minstens drie extra gebouwen bijgebouwd. En dan is er dus nog de komst van Log!Ville.

Hoe kunnen wij u helpen?

Europese subsidies

Bedrijven kunnen beroep doen op de expertise van provinciale projectadviseurs EU-fondsen in hun zoektocht naar Europese subsidies. Projecten die bijdragen aan innovatie, duurzaamheid en inclusieve groei staan daar bij centraal. Vaak gaat het om grensoverschrijdende projecten met de buurlanden.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'subsidieprogramma's'.

CONTACT:
europa@provincieantwerpen.be
03 240 56 83

Subsidies sociale economie

De provincie Antwerpen investeert in een inclusieve economie, onder meer via impulssubsidies voor pilootprojecten, een portefeuille 'sociale economie' en een participatiefonds voor investeringen. De impulssubsidie ondersteunt innovaties door organisaties uit de sociale economie. Zij kunnen tot 75 procent worden betaald. Organisaties en bedrijven die erkend zijn als sociale werkplaats, beschutte werkplaats, initiatief lokale diensteneconomie, sociaal inschakelingsinitiatief of maatwerkonderneming kunnen de helft van de opleidingskosten van hun kaderpersoneel recupereren. Hetzelfde geldt voor de kosten van managementadvies.

Ten slotte kunnen via Trividend Provincie Antwerpen ook kapitaalparticipaties worden genomen.

CONTACT:
Hans Gevers
hans.gevers@provincieantwerpen.be
03 240 56 33

Subsidie economie

De provincie Antwerpen beschikt over een budget waarmee ze projecten in de economie ondersteunt. Zo gaven we onder meer de verkiezing van Antwerpse ondernemer van het jaar van JCI en de Trends Gazellen van de provincie Antwerpen een duwtje in de rug.

CONTACT:
Cis Willemen
cis.willemen@provincieantwerpen.be
03 240 58 42

Advies landbouw en platteland

Land- en tuinbouwers, zowel uit klas-sieke als biobedrijven, kunnen bij ons terecht voor advies rond bedrijfsvoering en platteland.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'land- en tuinbouwbeleid'.

CONTACT:
landbouw@provincieantwerpen.be
03 240 58 00

Havencentrum

Hebt u onlangs een nieuwe medewerker aangeworven en wilt u hem of haar van bij de start een brede kijk bieden op de haven en zijn activiteiten? Of werkt u al langer in de haven, maar mist u het overzicht? Dan zijn de Havenintro van het Havencentrum en Portilog een aanrader.

Meer informatie op www.havencentrum.be
> klik op 'voor bedrijven'.
Alle info en inschrijvingen over Havenintro vindt u op www.portilog.be/opleidingen/havenintro

CONTACT:
info@havencentrum.be
03 569 90 12

Provincies in cijfers

Cijfers over uw gemeente, regio of de provincie Antwerpen, waarmee u de economische situatie kan inschatten, vindt u op provincies.incijfers.be.

Ga naar
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'provincies in cijfers'.

CONTACT:
Barbara van Aert
barbara.vanaert@provincieantwerpen.be
03 240 58 44

Grensinformatienetwerken

Informatie voor bedrijven die met grensarbeiders werken of willen werken: grenzinfo.eu/nl

CONTACT:
Bert Serneels
bert.serneels@provincieantwerpen.be
03 240 58 51

Omgevingsvergunningen

De omgevingsvergunning vervangt integraal de milieuvergunning, de stedenbouwkundige vergunning en de verkavelingsvergunning. Zowel voor zuiver stedenbouwkundige, zuiver milieutechnische als gemengde projecten moet u een omgevingsvergunning aanvragen.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'omgevingsvergunningen'.

CONTACT:
omgevingsvergunningen@provincieantwerpen.be
03 240 57 45

Kamp C – Centrum Duurzaam bouwen en wonen

Kamp C is het centrum voor duurzaam bouwen en wonen van de provincie Antwerpen. Bedrijven kunnen er voor een waaier van diensten terecht, van projectadvies tot zaal- en kantoorverhuur. Op het platform van De Wijk van Morgen (www.dewijkvanmorgen.be) zijn de nieuwste ontwikkelingen uit de bouwsector te zien. Op het bedrijven-terrein van Kamp C kan grond voor een eigen bedrijfsgebouw worden gekocht tegen 63 euro/m². Er is ook plaats om een opslagruimte te bouwen op percelen van 35 euro/m².

Meer informatie op www.kampc.be

CONTACT:
info@kampc.be
014 27 96 50

Biodiva

Wil u weten hoe uw bedrijf scoort op het vlak van biodiversiteit? Doe dan de Biodiva-scan.

Online op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'biodiversiteit en bedrijven'.

CONTACT:
Sandra Vandewiele
sandra.vandewiele@provincieantwerpen.be
03 240 66 75

Provinciaal Mobiliteitspunt (PMP) Antwerpen

Gratis advies op maat voor werkgevers die zelf actie ondernemen voor duurzaam woon-werkverkeer.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'bedrijfsadvies'.

CONTACT:
Kaat De Koninck
mobiliteitspunt@provincieantwerpen.be
03 240 51 30

Omgevingsberoepen (bouwbe- roepen – milieuberoepen)

Wanneer het college van burgemeester en schepenen van de stad of gemeente in eerste aanleg een omgevingsvergunningaanvraag behandelt en een beslissing heeft genomen, kan je tegen deze beslissing een beroep instellen bij de deputatie van de provincie.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'omgevingsberoepen'.

CONTACT:
omgevingsberoepen@provincieantwerpen.be
03 240 57 33

Toerisme Provincie Antwerpen

Een van de opdrachten van Toerisme Provincie Antwerpen is het verhogen van de rendabiliteit van de toeristische ondernemingen in de provincie Antwerpen.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be > zoek op 'toerisme provincie antwerpen'.

CONTACT:
toerisme@provincieantwerpen.be
03 240 63 73

Provinciebelasting van bedrijven gaat digitaal

Iedere onderneming of zelfstandige kan zijn provinciale belastingsdocumenten digitaal ontvangen.

Meer informatie en inschrijven op:
belastingen.provincieantwerpen.be

CONTACT:
belastingen@provincieantwerpen.be

Groepsaankoop groene stroom kmo/vereniging

Op geregelde tijdstippen kunnen verenigingen en kmo's inschrijven op groepsaankopen van de provincie Antwerpen.

Meer informatie en inschrijven op www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'groepsaankoop groene stroom kmo verenigingen'.

CONTACT:
iChoosr
samengroenprof@ichoosr.com
0800 21 134

Provinciaal archeologisch depot Antwerpen

Het archeologisch depot van de provincie Antwerpen werd in 2015 door de Vlaamse overheid erkend als 'onroerenderfgoed-depot'. Dit bovenlokaal depot is een van de pijlers van de bredere behoud- en beheerstrategie voor archeologisch en onroerend erfgoed in de provincie.

Meer informatie op
www.provincieantwerpen.be
> zoek op 'archeologisch depot'.

CONTACT:
Ignace Bourgeois
ignace.bourgeois@provincieantwerpen.be
03 240 63 52

Sofie Scheltjens
sofie.scheltjens@provincieantwerpen.be
03 240 55 01

POM – Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij

POM Antwerpen voert het economisch beleid van de provincie Antwerpen uit. Haar belangrijkste bestaansreden is het creëren van ruimte op maat van ondernemers.

Meer informatie op
www.pomantwerpen.be/duurzameacties.

PROJECTOPROEP

Financiële steun voor duurzame acties op uw bedrijventerrein

Is uw onderneming gevestigd op een bedrijventerrein in de provincie Antwerpen? Weet dan dat de provincie Antwerpen en de POM Antwerpen (Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Antwerpen) financiële steun geven aan samenwerkingsverbanden tussen bedrijven om duurzame acties uit te werken. Het kan gaan om projecten rond groenvoorziening, waterhuishouding, mobiliteit, energie, vermindering van de CO₂-uitstoot, intensiever ruimtegebruik, sociale aspecten, werkgelegenheid, ...

Komt uw project in aanmerking?

Het subsidiereglement en aanvraagformulier vindt u op www.pomantwerpen.be of vraagt u aan Hilde Kegels via hilde.kegels@pomantwerpen.be.

Nog tot 31 oktober 2018 kunt u een aanvraag indienen.